

فهرست مطالب

- عروس البلاد، غزنه عظمت از دست رفته خود را باز می یابد. (سرمقاله) ۲
- پیام دکتور سید مخدوم رهین وزیر اطلاعات و فرهنگ به مناسبت جشنواره غزنی ۳
- غزنه و غزنویان در گستره تاریخ ۴
- سخنرانی سرمحقق عبدالباری راشد در سمینار غزنه و غزنویان در... ۶
- اوضاع اقتصادی غزنی در دوره غزنوی ها ۱۰
- غزنه پایتخت تمدن و فرهنگ اسلامی ۲۰۱۳ میلادی ۱۵
- تجلیل روز جهانی زن در غضنفر بانک ۱۹
- گرامیداشت روز جهانی زن ۲۰
- غزنی یاد اسلامی نری کلتوري او مدني پلازمینه ۲۱
- مرکز آموزشی بنیاد غضنفر ۲۶
- قدر دانی از کارمندان ممتاز و موفق غضنفر بانک ۲۷
- ارج گذاری به تمدن غزنه ۲۸
- نمایندگی های غضنفر بانک ۳۳
- نگاهی مختصر بر جغرافیای تاریخی غزنه ۳۴
- غزنی و پای منارهای آن ۳۹
- نیستان (ویژه شعر و ادب) ۴۲
- دورنمای بانکداری در افغانستان در یک دهه اخیر ۴۳
- سهم حساب وقف غضنفر بانک در سرسبزی و حفظ محیط زیست شهر کابل ۴۵
- چرا غزنه پایتخت تمدن اسلامی شد؟ ۴۶
- شرکت گروه بیمه افغانستان ۵۱
- د افغانستان بیمی گروه ۵۴
- آشنایی با بنیاد غضنفر ۵۷
- کمپنی های غضنفرگروپ ۵۸
- Ghazanfar Group 8
- Insurance Group of Afghanistan 5
- Ghazanfar Bank 1

صاحب امتیاز: غضنفر بانک

مؤسس: محمد اسماعیل غضنفر

مدیر مسوول: نور احمد فهیم

هیأت تحریر

سرمحقق عبدالباری راشد

سرمحقق شیر علی تزی

معاون سرمحقق عبدالحکیم رامیار

دیزاینر: نویدالله محمدی

اداره ماهنامه غضنفر بانک در ویرایش
مقالات دست باز دارد.

آدرس: ۸۶۶ سرک عمومی شیرپور
کابل - افغانستان

شماره های تماس: +۹۳(۰)۷۹۷۸۶۰۰۸۸
+۹۳(۰)۷۹۹۴۲۸۳۶۶

Email: magazine@ghazanfarbank.com
www.ghazanfarbank.com

چاپخانه: مطبعه بهیر

سخن ماه

عروس البلاد،

غزنه عظمت از دست رفته خود را باز می یابد

مختلف، به شهر غزنی رو آوردند و در پرتو تشویق ها و حمایت های سلطان غزنه، به خلق آثار و افکار وزین از شعر و ادب و حکمت و بلاغت و علم و عرفان، همت گمارند.

در نتیجه، بعد از یک قرن در هر گوشه وهرخانه یی خانقاهی برپا شد و به مرور زمان، غزنی به شهر اولیا معروف و شهرت یافت. غزنی این سرزمین عالمان، شاعران و صوفیان نه فقط در هزار سال پیش بلکه در پیش از اسلام نیز از نام و شهرت به سزایی برخوردار بوده است. نام غزنی با نام سلطان محمود غزنوی پیوند ناگسستنی خورده است. بالا حصار و ده ها مکان تاریخی حیرت انگیز آن، از جلال وشکوه اقتدار سلطان محمود و سلسله غزنویان در تاریخ کشور، حکایت می کند.

غزنی با قرار گرفتن در مسیر شاهراه کابل - قندهار و هرات، از موقعیت استراتژیک نیز برخوردار بوده، در جذب توریسم و سیاحت جهانی نقش شایسته و بسزایی دارد بر این اساس لازم بود که همگام با تصمیم و فیصله کشورهای اسلامی، ملت و مقامات مسؤول کشور دست به دست هم داده، در راستای حفظ و ترمیم ابدات تاریخی بجا مانده از تمدن غزنه باستان و احیای عظمت آن، سرمایه گذاری و بیش از پیش توجه می نمودند تا زمینه های درخشش هرچه بیشتر این شهر باستانی و مرکز تمدن اسلامی آسیا در سال ۲۰۱۳ میلادی مساعد می گردید. به هر صورت هنوز فرصت باقیست، برای رسیدن به این هدف و به پاس خدمات ارزشمند سلطان غزنه در جهت سرافرازی دین مقدس اسلام و شکوهمندی تاریخ کشور ما باید از آخرین امکانات باقیمانده بهره بگیریم تا این شهر باستانی عظمت از دست رفته خود را باز یابد

کارشناسان بر این باوراند که اعطای این لقب به شهر باستانی غزنی، از اهمیت ویژه ای برخوردار است. وزارت اطلاعات و فرهنگ کشور نیز، اعطای لقب پایتخت تمدن اسلامی در آسیا به شهر غزنی را بسیار مهم توصیف کرده و این امتیاز تاریخی را افتخار بزرگی برای افغانستان قلمداد کرده است.

در ششمین اجلاس سازمان علمی - فرهنگی کشور های اسلامی که در شهر ترابلس کشور لیبیا برگزار گردید، فیصله به عمل آمد که شهر باستانی غزنی را به عنوان مرکز تمدن های اسلامی در سال ۲۰۱۳ میلادی برگزینند.

تمدن این شهر باستانی در حدی با عظمت است که ملت ها و کشورهای دیگر، اهمیت و ارزش والای شهر باستانی و تاریخی غزنی را که خود از درک آن بی خبریم، به طور غیرمنتظره به ما معرفی می کنند و این شهر فراموش شده را پایتخت تمدن اسلامی در آسیا می خوانند. با این دستاورد شهر با عظمت غزنی و مسکن اولیا پس از هزار سال فراموشی، عظمت از دست رفته خود را باز خواهد یافت.

شهر تاریخی غزنی، طی بیش از دو و نیم قرن سلطنت غزنویان (۳۵۰-۵۸۳ ه. ق)، مرکز امپراطوری بزرگ اسلامی در آسیا بود. سلطان محمود غزنوی با فتوحات چشمگیری در ایران و توران تا هند و سند و لاهور و لکنهو، امپراطوری بزرگ اسلامی را به منظور گسترش اسلام در غزنی اساس گذاری کرد، تا جایی که خلافت بغداد، محمود غزنوی را «سلطان اعظم اسلام» لقب داد و افغانستان را جزء سرزمین بزرگ اسلام به رسمیت شناخت.

غزنی در آن دوران، به مرکز بزرگ اندیشمندان، شاعران، فیلسوفان و متفکران اسلامی تبدیل شد سنایی غزنوی، ابوالفضل بیهقی، حماسه سرای معروف و نامی زبان دری فردوسی طوسی، فرخی سیستانی، عنصری بلخی، عسجدی مروزی، منشوری سمرقندی، غضایری رازی، ابو ریحان بیرونی، ابونصرمشکان، شیخ رضی الدین علی لالای غزنوی (داتا گنج بخش)، و دیگر شاعران و نویسندگان نامی جهان اسلام در غزنی می زیستند.

حمایت های سلطان محمود غزنوی از نخبگان ودانشوران آن عصر و عنایت وی به گسترش ادب و فرهنگ کشور، باعث شد که صدها فقیه و عارف و شاعر و ادیب و دانشمند مسلمان از سرزمین های

پیام وزیر اطلاعات و فرهنگ ج. ا. ا.
برای ماهنامه غضنفر بانک (ویژه نامه غزنی ۲۰۱۳)

بسمه تعالی

گشایش جشنواره غزنی ۲۰۱۳ افتخار جهان

گزینش غزنی به عنوان پایتخت فرهنگ اسلامی سال ۲۰۱۳ از سوی سازمان «ایسکو» در سال ۲۰۰۷ در شهر طرابلس، نه تنها قدرشناسی از کارنامه های سترگ دودمان غزنوی در راستای توسعه و گسترش فرهنگ و تمدن اسلامی دانسته می شود، بل بیانگر شکوه و عظمت تاریخی افغانستان (خراسان اسلامی) نیز می باشد.

نقش غزنویان در شکوفایی و گسترش تمدن و فرهنگ اسلامی چنان درخشان و چشمگیر است؛ که پرداختن به پیشینه فرهنگ و دانش در شرق، بدون توجه به تاریخ روزگار غزنویان، ناتمام خواهد ماند.

برنامه های جشنواره ۲۰۱۳ نیز می توانند کارایی خوب داشته باشند.

من از رهبری غضنفر بانک سپاسگزاری می نمایم که دست به ابتکار زده و به سهم خویش، شماره ویژه ای از «ماهنامه غضنفر بانک» را برای بازتاب مطالب و مضامین مرتبط به غزنی پایتخت فرهنگ اسلامی در نظر گرفته اند.

امید بر آن است که دیگر نهادها و رسانه های دیداری، شنیداری و نوشتاری کشور نیز این رسم را دنبال نمایند و در بازتاب دادن برنامه های جشنواره غزنی ۲۰۱۳ که در بهار سال ۱۳۹۲ برگزار می گردد، سهیم گردند.

وزارت اطلاعات و فرهنگ، که برای مدتی ریاست و سکرتریت کمیسیون احیاء و بازسازی غزنی را نیز به دوش داشت، همواره تلاش نموده است تا نهادهای مرتبط را به سهمگیری و انجام پروژه های این برنامه کلان ملی تشویق نماید و زمینه های عملی شدن پروژه ها را به سهم خویش فراهم سازد.

ایجاد دفتر هماهنگی برای برنامه های غزنی، چاپ و نشر گاهنامه غزنی ۲۰۱۳، چاپ ۱۸ عنوان کتاب تاریخی - فرهنگی مرتبط به روزگار غزنویان، برگزاری سیمینارها و محافل و سازماندهی میزهای گرد تلویزیونی پیرامون پایتخت فرهنگ اسلامی، بازسازی حدود ۳۰ باب آبدۀ تاریخی غزنه و ده ها مورد دیگر، در این مدت از سوی وزارت اطلاعات و فرهنگ صورت گرفته است.

باتمنیات نیک

دکتر سید مخدوم رهین
وزیر اطلاعات و فرهنگ ج. ا. ا.

رسانه ها، همانگونه که در دیگر موارد و مسایل کشور نقش چشمگیر داشته اند، در مورد بازتاب کارهای غزنی و چگونه گی

غزنه و غزنویان در گستره تاریخ

تهیه کننده: نوراحمد فهیم

معاون سرمحقق عبدالباری راشد رئیس اکادمی علوم افغانستان طی سخنانی در مراسم افتتاح این سمینار گفت: سرزمین غزنه و غزنویان تبلور دهنده بخشی از مفاخر عظیم مدنی و بی بدیل تاریخ پر بار و کهن افغانستان امروز یا خراسان قدیم و آریانای باستان ما است. مطالعه تاریخ غزنه و غزنویان با همه فراز و نشیب آن که از کاشغر تا سومنات و از گرگانه تا گرگان را احتوا می کرد، نشان می دهد که: حاکمیت های ملی و اسلامی این ملت بزرگ روزگاری در بخش عظیمی از پیکره آسیا حکمروایی داشته و مدنیت های بزرگ و شایسته ای را برای سعادت انسان ایجاد نموده اند. مدنیت غزنویان آغاز از دگرگونی های عمیق عقیدتی، سیاسی، اقتصادی، اجتماعی و انجام به ایجاد شاهکارهای فرهنگی، ادبی هنری و معماری در سطح منطقه یکی از زرین ترین دوره های مدنیت در تاریخ بشر به شمار می آید. نخستین ایجاد گران این افتخارات و مدنیت های عظیم، نیاکان غیور و آگاه ما غزنویان و مخصوصاً معین الدوله ناصرالدین ابومنصور سبکتگین و فرزندان قهرمان شان یمین الدوله و امین الدوله نظام الدین ابوالقاسم سلطان محمود غزنوی زابلی رحمته الله علیهما بودند. این شخصیت های ممتاز تاریخ سیاسی و اسلامی افغانستان با وارد کردن تحولات عظیم در سرنوشت ملت های این منطقه دنیا توانستند نام ها و کارنامه های نیک و بزرگی را در تاریخ بشریت ثبت نمایند.

معاون سرمحقق عبدالصابر جنبش در بخشی از سخنان خود گفت: چون بیهقی به قول استاد حبیبی دبیر دیوان رسالت غزنویان بود، در این مدت همواره در غزنه و در دربار وجود داشت و مطلع ترین شخص آن زمان است. وی کتابی را به نام آل سبکتگین به زبان بسیار فصیح و شیوای دری نوشت. گفته شده است چند کتاب معدودی که از نثر فارسی پیش از مغول به جا مانده یکی هم تاریخ خواجه ابوالفضل بیهقی است که از شاهکارهای ادب فارسی به شمار می رود.

محقق راحله میرزایی در قسمتی از سخنان خود اظهار داشت: «غزنه پایتخت این امپراطوری با عظمت از مشهورترین شهر های منطقه و مرکز ثروت و محل تلاقی کاروان های تجارتی رومی ها، چینی ها، هندی ها و یونانی ها به شمار می آمد و یکی از مراکز مهم تجارتی جهان شرق بود، راه ابریشم در این دوره از اهمیت خاص برخوردار بود. شاهان

سمینار دو روزه علمی - تحقیقی «غزنه و غزنویان در گستره تاریخ» در تاریخ ۷ و ۸ جدی ۱۳۹۰ خورشیدی به استقبال از فیصله ششمین اجلاس سازمان علمی - فرهنگی کشور های اسلامی مبنی بر گزینش شهر باستانی غزنی به عنوان مرکز تمدن های اسلامی در سال ۲۰۱۳ میلادی، از طرف اکادمی علوم افغانستان با شکوه خاصی در کابل برگزار گردید.

در این سمینار که جمع کثیری از محققین و نویسندگان برجسته و سرشناس کشور شرکت داشتند، علاوه بر پیام های مقام محترم ریاست جمهوری، وزارت اطلاعات و فرهنگ، وزارت تحصیلات عالی، دانشگاه البیرونی، مقام ولایت غزنی و پیام کانون فرهنگی حکیم سنایی غزنوی، مقاله هایی تحت عنوان نگاهی مختصر بر جغرافیای تاریخی غزنه، چگونگی ظهور غزنویان و تاسیس دولت غزنه، سلطان محمود شخصیت طراز اول سلسله غزنویان، نگاهی بر تشکیلات اجتماعی، نظامی، سیاسی و اداری غزنویان، نگاهی بر تشکیلات نظامی، سپاه و سلاح غزنویان، تپه سردار غزنی یا شاه بهار نمادی از عظمت فرهنگی و مدنی دوره کوشانی در غزنه، شهنامه، بزرگترین شاهکار عصر غزنوی، چگونگی نظام تعلیمی و تربیتی و انکشاف علوم و فنون در عهد غزنویان، چگونگی اوضاع اقتصادی و اجتماعی دوره غزنویان، غزنه مهد فرهنگ و تمدن اسلامی، استقامت های اساسی سیاست داخلی و خارجی غزنویان، اوضاع فرهنگی دوره غزنویان، سیمای امروزی شهر غزنه، بیهقی و شیوه تاریخ نگاری وی در عهد غزنویان، نگاهی مختصر بر ادبیات عصر غزنویان، سنایی سیمای درخشان ادب و عرفان عصر غزنوی، نقش ارزشهای اسلامی در توجیه شخصیت وارسته محمود و عوامل اضمحلال دولت غزنوی به خوانش گرفته شد و در آخر قطعنامه نیز صادر گردید.

معاون سرمحقق گلباز بنیادی در بخشی از سخنان خود گفت: عهد غزنویان در ادوار تاریخ بعد از اسلام افغانستان (قرن چهارم هـ ق) درخشان ترین و با ارزش ترین دوره تاریخ باستان این سرزمین است. بلکه سلاله غزنویان در تاریخ تعلیم و تربیه این خطه فصل جدیدی را گشودند. غزنه از دوره الپتگین (۳۵۲ هـ ق) تا عهد تاج الدوله غزنوی (۵۵۳ هـ ق) یعنی دو صد سال کانون علم و دانش، دیانت، سیاست و تعلیم و تربیه باقی ماند. به اثر سعی و تلاش سلطان محمود کبیر در غزنه مدارس متعدد اعمار گردید که کمیت آن به ۱۳۰۰ باب و به روایت دیگر به شمول مساجد که تدریس علوم متداول شرقی و اسلامی در آن جریان داشت تعداد آنها به دو هزار باب می رسید در آن عصر آموزش به دو شیوه صورت می گرفت.

معاون سرمحقق شاه محمد مهین ورد در بخشی از سخنان خود اظهار داشت: محمود آرزو داشت در راه اعلای کلمه الله به مثابه "سلطان المؤمنین" و "حامی دین اسلام" عملکردها و خطرات او جزء تاریخ جهان اسلام ثبت و قید گردد، برای برآوردن همین آرزومندی پس از استقرار در غزنه دست به یک سلسله حملات توسعه جویانه به خاطر انتشار دین اسلام و تشکیل امپراطوری غزنویان زد که از اثر آن ساحات وسیعی از سرزمینهای هندوستان، ماورالنهر و ایران شامل امپراطوری او گردید.

در قطعهنامه یی که در پایان این سمینار صادر گردید تأکید به عمل آمده است که مردم و مسؤولین ذیربط باید برای بازسازی دیار غزنه دست به دست هم بدهند تا این شهر تاریخی بتواند در سال ۲۰۱۳ میلادی عظمت از دست رفته خود را باز یابد.

این دوره بخصوص سلطان محمود از استعداد فوق العاده خوب سیاسی و نظامی برخوردار بود: «وی در مدت کم، سلطنت با شکوهی را در قلمرو وسیع تأسیس کرد و از کشور های مفتوحه از جمله هندوستان ثروت سرشاری به دست آورد که در شکوه مندی و آبادانی شهرهای مختلف خراسان مانند بلخ، نیشاپور، هرات، مرو به ویژه پایتخت امپراطوری اش (شهر غزنه) استفاده به عمل آورد.»

محقق اسد الله «پرفیض» در بخشی از بیانات خود تأکید کرده است: «موضوع چگونگی ظهور غزنویان ظاهراً در سال ۳۵۱ هـ ق، (۹۶ م)، توسط نظامیان ترک که در تاریخ تحولات سیاسی و اجتماعی کشور ما از اهمیت به سزایی برخوردار است، رویداد بس عظیم و شگفت انگیز است و مسأله ظهور این خانواده در تاریخ افغانستان یک امر تصادفی و اتفاقی نبوده بلکه ریشه در پیشینه حوادث تاریخی کشور دارد. وی افزود: عهد حکمروایی محمود غزنوی دوره تحکیم مبانی وحدت کشور از نظر زبان، مذهب و سیاست است، دین اسلام در تمام کشور به جز قسمت کوچکی در شمال شرق منتشر گردید و زبان دری جای اکثر زبانهای محلی و خارجی را گرفت.»

در بخشی از سخنان معاون سرمحقق سیمما «رسولی» آمده است: در باره انکشاف اقتصادی دولت غزنوی باید گفت که چهار محور یعنی، (مالیه خراج، جزیه و غنیمت اساس و پایه اقتصادی آنرا تشکیل می داد که ثبات و متانت این پایه های چهارگانه اقتصادی مستقیماً وابسته به نبوغ و استعداد جنگی، نیرو و توان مرکز و فعالیت های توسعه طلبانه بود که در فطرت سلطان محمود این هر چهار ویژه گی نهفته بود). متأسفانه فرزندانش از داشتن چنین سجایای پدر بی نصیب بودند و نتوانستند پایه های چهارگانه اقتصادی را که سلطان کبیر غزنه بنا کرده بود از آفات و حوادث حمایه نمایند. بنابراین سطح بلند اقتصادی این امپراتوری قوس نزولی خود را پیموده و در درآمد دولتی کاهش رونما گردید. زیرا مناطقی که یک مقدار پول به خزینه دولت وارد می کردند از پیکر امپراتوری مجزا گردید. با آنهم مالیات افراد متنفذ نسبت به سایر اهالی اندک بود و همین شیوه سرانجام زمینه را برای رشد نظام فیودالی و تضعیف اقتصادی دولت مرکزی مساعد گردانید. زیرا افراد متنفذ با استفاده از نفوذیکه داشتند، کسان زیادی را به گرد خود جمع کرده و اسباب پریشانی دولت را فراهم نمودند. به همین علت یکنوع پراگندگی در نظام اقتصادی عصر غزنوی پدیدار گشت.

عهد غزنویان زرین ترین دورهٔ مدنیت تاریخ بشر

(سخنرانی سرمحقق عبدالباری راشد در سمینار غزنه و غزنویان در گسترهٔ تاریخ)

«خلافت بغداد که هر روز نقش جدیدی را بازی می کرد خواهی نخواهی به عظمت سلطنت او اعتراف نمود.»

«سیمجور، فایق و عبدالله بن عزیز وزیر بخارا که هر کدام بازیگران این صحنه بودند از پا در افتادند. بست و قصدار وطوس و نیشاپور مسترد گردید، لغمان تا پشاور که از حوزهٔ حکمرانی مملکت خارج شده بود دوباره تسخیر شد. وچپال سخت گوشمال یافت.»، «در سیاست داری و عدالت و به دست گرفتن دل رعایا و کیفر ستم کشان از ستم کاران توجهی بسزا داشت.»

«سبکتگین در تربیت فرزندان خود مراقبت و کوشش می فرمود تا جانشینان او کسانی باشند که آمال ملی - مذهبی وی را تعقیب کنند. و سلطنتی را که وی اساس گذاشته بود چنانکه او می خواهد نگه دارند.»

ب- «سلطان محمود در میان برادران به جنگجویی و تدبیر معروف و در بین عساکر و رعایا محبوب و دشمنان از او اندیشناک بودند.»، «سلطان محمود فقه و علوم عربیه را از پدر قاضی بوعلی حینایی آموخته بود. و تدبیر لشکر و سیاست زمامداری را در تحت نظر پدر نامور خویش فرا گرفته بود.»، «وقتیکه آتش جنگ میان سبکتگین وچپال در حدود لغمان در گرفت، سلطان محمود پانزده سال عمر داشت. ولی چنانکه پیشتر گفتیم در آن جنگ رأی و شهادت سلطان محمود دست

سرزمین غزنه و غزنویان تبلور دهندهٔ بخشی از مفاخر عظیم مدنی و بی بدیل تاریخ پر بار و کهن افغانستان امروز یا خراسان قدیم و آریانای باستان ما است. مطالعهٔ تاریخ غزنه و غزنویان با همه فراز و نشیب آن که از کاشغر تا سومنات و از گرگانیه تا گرگان را احتوا می کرد، نشان می دهد که: حاکمیت های ملی و اسلامی این ملت بزرگ روزگاری بر بخش عظیمی از پیکرهٔ آسیا حکمروایی داشته و مدنیت های بزرگ و شایسته ای را برای سعادت انسان در هر کجا ایجاد نموده اند. مدنیت غزنویان آغاز از دگرگونی های عمیق عقیدتی، سیاسی، اقتصادی، اجتماعی و انجام به ایجاد شاهکارهای فرهنگی، ادبی هنری و معماری در سطح منطقه یکی از زرین ترین دوره های مدنیت در تاریخ بشر به شمار می آید. نخستین ایجاد گران این افتخارات و مدنیت های عظیم، نیاکان غیور و آگاه ما غزنویان و مخصوصاً معین الدوله ناصرالدین ابومنصور سبکتگین و فرزند قهرمان شان یمین الدوله و امین المله نظام الدین ابوالقاسم سلطان محمود غزنوی زابلی رحمته الله علیهما بودند. این شخصیت های ممتاز تاریخ سیاسی و اسلامی افغانستان با وارد کردن تحولات عظیم در سرنوشت ملت های این منطقهٔ دنیا توانستند نام ها و کارنامه های نیک و بزرگی را در تاریخ بشریت ثبت نمایند. چنانکه شاعر انقلابی، محقق و مؤرخ شهیر و بی بدیل کشور در عصر حاضر مرحوم استاد خلیل الله (خلیلی) در مورد هر یک از این رجال نامور دینی سیاسی افغانستان چنین تحقیق نموده اند:

الف- «سبکتگین پادشاهی عادل و درستکار و مجاهد و پرهیزگار بود. قامتی بلند و رخساری آبله گون داشت. در جوادگی و دلآوری و عطوفت و عدالت وی مؤرخان داستان ها دارند.»، «سیاست او حفظ آبروی افغانستان و تجدید عظمت باستانی این کشور و اخراج از سلطهٔ بیگانگان بود. و می خواست به هر وسیله باشد این منظور مقدس را انجام دهد.»، «و این است که در دوران پادشاه مبارز مقاصد ملی تأمین گردید. ملوک خانیهٔ ترک که دیده بر خاک آریانا دوخته بودند مأیوس گردیدند.»

طوری عظیم بود که انقلاب عمیق و ریشه دار در آن سرزمین وسیع بین حوزهٔ سند و گنگا ایجاد کرد.»

آری!

امپراطوری اسلامی غزنوی در درازنای بیش از ۲۲۰ سال حضور و موجودیت درخشان خویش انقلاب عظیم دینی،

سیاسی، فرهنگی و مدنی را در منطقه بر پا کرد که، نظیر آن تاکنون در هیچ گوشهٔ جهان تکرار نشده است. توسعهٔ سیاسی نظامی حاکمیت اسلامی غزنویان موجب تشکیل چنان امپراطوری بزرگ اسلامی در منطقه گردید که سبب بهت و حیرت جهانیان و مایهٔ مباهات مردم ما برای ابد خواهد بود. آثار خدمات علمی، فرهنگی، هنری، معماری، مهندسی و مدنی

بزرگی داشت.»، «نخست چیزی که وی را نگران می‌داشت تلقین وحدت و یگانگی در ملت بود. ملتی که انقلابات روزگار و گردش قرون و اعصار شیرازهٔ جمعیت او را ازهم گسیخته بود.»، «محمود در میان تمام این بحران‌ها به خود اعتماد و به نیروی وحدت و قدرت ملی اطمینان داشت. و وظایفی را که در پیش داشت می‌خواست از این راه ایفا نماید. و چون معمار توانا و

زیرک بنیادی پی افگند که سنگ نخستین تهادب آن عزم و ارادهٔ آهنین وی و دیگر ارکان آنرا توحید قلوب و ثبات فرزندان وطن استوار گرداند.»، «محمود تنها بر بلخ و هرات و بُست قناعت نکرده استحقاقی را که به سالاری خراسان داشت و آنرا برای حفظ مرکزیت افغانی و بقای مدنیت و تهذیب کشور از بیگانگان امری ضروری می‌پنداشت و در این راه خودش و پدرش رنج‌ها برده بودند از دربار بخارا در خواست نمود.»، «محمود شاهنشاه مقتدر و با عظمت افغانستان با عقیدت راسخ که در اعلائی کلمهٔ الله داشت و می‌خواست به تعقیب روش پدر دامنهٔ فتوحات خویش را به طرف شرق درمآورای اباسین در سرزمین پهناور هند وسعت دهد، به یک سلسله لشکر کشی‌ها اقدام کرد.»، «واقعاً محمود بزرگ شاهنشاه غزنه با فتوحات مسلسل خود راه انتشار دیانت مقدسهٔ اسلام و زبان و ادب و فرهنگ و هنر اسلامی و افغانی را به ماورای مجرای سند باز کرد.»

استاد خلیلی مرحوم به ادامه می‌فرماید:

«با سپاه غزنه و به تعقیب نقش قدم عساکر مظفر غزنوی قافلهٔ علماً، روحانیون، فلاسفه و دانشمندان از این دیار به آن دیار به حرکت آمد. و اساس تمدن و فرهنگ نوینی گذاشته شد که مظاهر آنرا دانشمندان اروپایی به نام تمدن (هند و افغان) یاد می‌کنند.» «همین آئین و تمدن جدید که محمود بزرگ دروازهٔ آنرا بر روی هند باز کرد و معماران کاخ علم و ادب ما آنرا پی ریزی کردند

فرهنگی و معنوی رسیده و هر یک به جهان اسلام و انسانیت مصدر خدماتی شایسته و بایسته گردیده اند. به طور مثال یکی از بزرگترین شهکار های ادبی فرهنگی زبان دری شاهنامه فردوسی است، که در عهد طلایی غزنویان و به یمن دستور، حمایت و تشویق فرد اول این کشور یعنی سلطان محمود غزنوی سروده شد. هم چنان بروز شخصیت حضرت حکیم سنایی غزنوی^(ع) بمثابة یکی از نخبه گان علم و ادب و عرفان اسلامی نیز محصول شرایط مناسب رشد علم و فرهنگ در دوره مبارک و فیض بار غزنویان بود.

ضرب ۲۸ نوع سکه رایج طلایی و نقره یی با اوزان مختلف و قطره های گوناگون و مزین با عبارات مقدسه و شیوا، با نقش های زیبا که مشخصات هر سکه را نشان میدهد، بیانگر عظمت اداری سیاسی و اقتصادی عهد غزنویان است.

اکادمی علوم جمهوری اسلامی افغانستان افتخار دارد که به سلسله تدویر سمینار های علمی - تحقیقی خویش امروز برگی از تابناک ترین برگ های تاریخ سیاسی افغانستان اسلامی را به رسم بزرگداشت انتخاب نموده است. و آرزومند است، دانشمندان و محققین عرصه تاریخ و تمدن و سیاست میهن با ارایه مقالات جدید تحقیقی رازهای نهفته و نگفته این عصر درخشنده کشور را گشوده باشند. و در فرجامین سخن از بارگاه خدای بزرگ با التماس خاص آرزومندیم که همت فرزندان اصیل و آگاه خویش یکبار دیگر و برای ابد به آن دوره های طلایی باز گردد.

غزنویان که تا هنوز زیب بخش تاریخ مردم ما و کشور های همجوار ما است بیانگر ماهیت آرا و افکار بزرگ انسانی و اسلامی غزنویان به شمار می آیند.

رشد مشاهیر رجال از ارباب اهل حل و عقد تا گویندگان و حکما و دانشمندان و عرفا و علما و شعرای بزرگ زبان های دری و عربی عصر غزنوی نیز شواهد زنده عظمت غزنه و غزنویان در گستره تاریخ تمدن بشری خواهند بود. به طور نمونه ابوالفتح بستنی، ابوالعباس فضل ابن احمد اسفراینی، خواجه احمد بن حسن میوندی، حسنک میکال (معروف به حسنک وزیر)، ابونصر احمد ابن عبدالصمد شیرازی، ابوالفضل بیهقی، ملک الشعرا عنصری، امیر فرخی سیستانی، عسجدی مروزی، ابوالقاسم فردوسی، مسعود سعد سلمان، منوچهری، حضرت شیخ ابوالحسن خرقانی، شیخ ابوسعید ابوالخیر، ابواسماعیل عبدالله انصاری، شیخ الرئیس ابو علی سینای بلخی، ابوریحان محمد ابن احمد بیرونی و صد ها شخصیت بزرگ دیگر از این قبیله اند.

این رجال بزرگ و مشاهیر سترگ در فرخنده عصر درخشان اسلامی غزنویان به ظهور و بلوغ و کمال مدارج علمی،

غضنفر بانک

غضنفر بانک، پیشتاز در بانکداری اسلامی

غضنفر بانک با خدمات زیر در بخش بانکداری اسلامی از شما استقبال می کند:

- حساب جاری الودیعہ
- حساب مضاربت میعادی
- حساب مضاربت پس انداز
- حساب وقف
- تمویل مالی بر اساس مشارکہ
- تمویل مالی بر اساس مرابحہ

اوضاع اقتصادی غزنی در دوره غزنوی ها

سرمحقق شیرعلی تیزی

این شهر تاریخی در ۱۳۵ کیلومتری شهر کابل بین ۶۸ درجه و ۱۸ دقیقه طول البلد شرقی و ۲۳ درجه و ۱۹ دقیقه عرض البلد شمالی موقعیت دارد.

شهر تاریخی غزنی در دوره غزنوی ها از بزرگترین شهرها و مراکز تجارتي، مدنی و صنعتی آسیا به شمار می رفت و روز به روز به رونق و شکوه اقتصادی آن افزوده می شد. چنانچه اصطحزی

غزنی یکی از ولایات تاریخی و باستانی افغانستان بوده که نه تنها در افغانستان، بلکه در سطح منطقه از شهرت و جایگاه خوبی برخوردار است و همه به جایگاه تمدنی و شکوه تاریخی آن آشنایی دارند، چنانچه در نظر است تا این شهر باستانی در سال ۲۰۱۳ به حیث پایتخت تمدن اسلامی از طرف سازمان علمی، فرهنگی و آموزشی کشور های اسلامی معرفی شود.

اوضاع اقتصادی غزنی در دوره غزنوی ها

جغرافیه نویس سده چهارم، غزنه را شهر توانگر و مرکز بندر تجارتی کشور هندوستان خوانده است. (۱۱۲:۱) لذا می توان گفت که هیچ شهری در آن هنگام به پایه غزنی از نگاه اهمیت تجارتی نمی رسید.

راه ابریشم که در انتقال اموال تجارتی از کشور های هند و چین به بحیره مدیترانه نقش ارزشمندی را بازی می کرد از غزنه می گذشت. کاروان های تجارتی مال التجاره افغانستان، چین، هند، ترکستان، ایران، عراق، مصر و شام را حمل می کردند.

اموال تجارتی آنزمان را منسوجات، عطریات، ادویه، آلات فلزی، اسلحه، غلام ها، احجار کریمه، ظروف مسی، کاغذی، پشم، غله جات، مواشی، تکه باب، پوست، چرم، حیوانات، شمع، روغن، و غیره اشیاء تشکیل می داد. (۱۱۴:۲) در حقیقت غزنی انبار کالا های صادراتی که از خراسان و ماورالنهر به هندوستان انتقال می شد به شمار می رفت. این همه رونق و شکوه شهر غزنی مرهون مرکزیت سیاسی و فرهنگی آن بوده است که از اثر تلاش شاهان غزنوی به ویژه سلطان محمود و پسرش سلطان مسعود مهیا شده بود.

در ساختن بند ها نقش عمده و اساسی داشتند از پرداخت هر گونه عوارض معاف بودند. در پهلوی زراعت پیشه های دیگری مانند صنایع نساجی، قالین بافی، فلز کاری، اسلحه سازی، صابون سازی و ساختن ظروف نیز رونق بسزایی داشت. همچنان صنایع زرگری، نجاری، مثل: کندن کاری، آبنوس کاری و نقاشی در شهر ها ترقی شایانی کرده بود. (۱۱۴:۲)

در دوره غزنوی ها زراعت، آبیاری، صنایع، پیشه وری، به ویژه صنایع نساجی و فلز کاری انکشاف چشمگیری داشته است و بند های متعدد آب گردان احداث شده بود؛ مانند: بند سلطان، بند تالاب حسینی، بند زرخان، بند قره چه، بند سرده، بند زرد سنگ و غیره. گرچه اکثر این بند ها امروز ویران هستند، اما علامات قدیمی و حتی مواد استفاده شده در این بند ها قسماً باقیمانده اند. محصولات زراعتی غزنی آن زمان را گندم، برنج، جو، پنبه، انگور، بادام، پنیر، سرکه و غیره تشکیل می داد. برای سهولت کار آسیابهای آبی و بادی و چرخ های آبکشی را ساخته و از آن استفاده می کردند. مهمترین منبع عایداتی آن زمان زراعت بود. که با استفاده از بند های اعمار شده رونق خوبی یافته بود. گرچه بند های اعمار شده متعلق به همه بود مگر زمینداران در بدل استفاده از آب بند ها مکلف به پرداخت مالیه بودند، کسانیکه

اوضاع اقتصادی غزنی در دوره غزنوی ها

همچنان در آنزمان بازارها به نام های اصناف و یا اموالی که ساخته و یا فروخته می شد، مسما می گردیدند. مانند: کوی (کوچه) زرین کمران، کوی سیمگران، کوی سبد بافان، کوی جواهر فروشان و منطقه به نام (شادی آباد) که عده زیادی از مطربان و نوازنده گان در آنجا زندگی داشتند. (۹:۴)

قیمت مواد خوراکی به ویژه نان گندم بسیار پایین بود چنانچه در شهر های بزرگ یک من نان پخته گندم یک درهم به فروش می رسید. حتی در دهات حاصلخیز هفت من گندم به یک درهم فروخته می شد. در جوار شهر های بزرگ، یک قلمه زمین مزروعی اعلی به یک درهم خرید و فروش می گردید. (۱۲۲:۲)

در دوره غزنوی ها، قدرت دولت استحکام می یافت و تمام اهالی اعم از ملکی و نظامی تحت حمایت دولت قرار داشته، اهالی ملکی با پرداخت مالیات هزینه های نظامی را تأمین می نمودند و نظامی ها، با فداکاری از مردم و مناطق خود دفاع می کردند. کار های مهمی دولتی به کسانی سپرده می شد که واقعاً لیاقت و شایستگی آنها داشتند.

عایدات دولت غزنوی را مالیات زمین، مواشی، مالتجاره، جزیه و غیره تشکیل می داد که بلا استثنا تا آخرین پول تعیین شده به طور نقد و جنس جمع آوری می گردید. در تعیین و جمع آوری آن حکام، مامورین و ارباب دفتری قدرت تام داشتند. علاوه بر آن از مردم به نام هدایا و تحایف نقد و جنس به طور اجبار گرفته می شد. حتی بعضاً سال دو بار در جشن نوروز و دیگر روز های تاریخی و ملی برای مامورین عالیرتبه این هدایا و تحایف جمع آوری می گردید. وزراء، مامورین و افسران عالیرتبه ثروت زیاد داشتند. (۱۳۹:۵) غنایم جنگ های خارجی، باج و خراج از اهالی مناطق مفتوحه و اموال مصادره شده داخلی قلم دیگر عایدات دولت را تشکیل می داد. عایدات سالانه دولت غزنوی به یکصد میلیون درهم بالغ می گردید.

خزانه دولت غزنوی سرشار از ثروتی کم نظیر بود که از طرق مختلف که قبلاً تذکر به عمل آمد به دست می آمد. چنانچه اسدالله پرفیض به نقل از تاریخ الفی می نویسد: "وقتی سلطان

معماری نیز درین دوره رشد زیاد نموده بود. کاروانسرا های متعددی به منظور سهولت در کار تجارت و عبور و مرور کاروان ها در مسیر راه ابریشم اعمار گردیده بود و همچنان کاریز ها، قنات ها، کاخ ها و عمارات متعدد و مجلل ساخته شده بود. کاخ فیروزه، کاخ کهن و کاخ نو، کاخ افغان شال، باغ صد هزاره با کوشک سپیده، باغ فیروزی در غزنی و کاخ لشکری محمود در دشت چوگان بُست (لشکرگاه)، باغ محمود در بلخ و بازار بلخ و پل دریای آمو یکی از نوآوری های شگفت انگیز این دوره بود و باغ عدنانی در هرات از بنا های معروف دوره غزنوی بوده است. (۴۳:۳) همچنان ده ها کاخ و بنای تاریخی دیگری را که درین دوره اعمار گردیده است می توان نام برد.

شهر های عمده قلمرو غزنوی ها عبارت بودند از کابل، هرات، بلخ، مرو و نیشاپور که از جمله مراکز بزرگ تجارتی آسیای میانه نیز به شمار می رفتند.

سلطان محمود غزنوی می خواست دربار مجلل و رعایای مرفه داشته باشد برای نایل شدن به این مأمول به ثروت زیادی ضرورت داشت که تأمین آن از منابع داخلی ممکن نبود. لذا منابع جدید عایداتی را جستجو می کرد و آنها فقط از طریق تصرف دول و شهر های خارجی ممکن می دانست. لذا با تصرف شهر های سمرقند، خوارزم، هند، عراق سرمایه فراوانی به دست آورد و آنها در آبادی شهر های مختلف خراسان؛ مانند: بلخ، مرو، نیشاپور، هرات و همچنان پایتخت امپراتوری غزنوی شهر غزنی به مصرف رسانید.

در آنزمان معادن نیز استخراج و مورد بهره برداری قرار می گرفتند؛ مانند: طلا، نقره، مس، سرب، یاقوت، لاجورد، بلور، سنگ خارا و مانند اینها.

در مجموع می توان ادعا کرد که وضع اقتصادی در دوره سلاطین غزنوی خوب بوده و در زمینه بهبود آن توجه جدی مبذول می شده است و در پهلوی زراعت و آبیاری وضعیت صنعت، تجارت، پیشه وری رو به ترقی بوده است.

دلیل عمده این رونق اقتصادی از یکطرف مصونیت و امنیت راه های مواصلاتی بوده و از سوی دیگر عبور راه ابریشم از این مسیر، زمینه را برای تولید و تجارت مساعد می ساخت زیرا یکی از اساسی ترین زمینه ها برای تجارت و سرمایه گذاری امنیت می باشد که در دوران سلطان محمود امنیت به وجه احسن تأمین بود. اساس اقتصاد و بزرگترین منبع عاید را همانطور که گفته شد زراعت تشکیل می داد و مالیات نیز منبع مهم عایداتی آن زمان بود مگر فشار مالیاتی بیشتر بر رعایا و طبقات پایین جامعه تحمیل می شد در حالیکه این عواید در راه تأمین مصارف و مخارج دربار پر عیش و عشرت سلاطین هزینه می شد. به ویژه در دوره سلطان مسعود این فشار ها زیاد گردیده و باعث نا رضایتی رعایا گردید. (۸۳:۶)

از آنچه گفته شد چنین نتیجه به دست می آید که فاصله طبقاتی بین طبقه حاکمه و طبقات پایین جامعه در تمام عرصه ها فوق العاده زیاد بوده، طبقه اول در شکوه و جلال می زیستند در حالیکه طبقات پایین جامعه در تنگدستی و فقر به سر می بردند.

مآخذ

- ۱- سید اکرام حصاریان، غزنه رونق و شکوه آن در عهد سلاطین غزنوی، مجله، خیرنه شماره ۲، پوهنتون کابل ۱۲۸۷.
- ۲- میر غلام محمد غبار، افغانستان در مسیر تاریخ، مطبعه دولتی، کابل: ۱۳۴۶.
- ۳- محمد اسلم، افضل، نگاهی مختصر بر جغرافیای تاریخی غزنه، مجموعه مقالات سمینار علمی-تحقیقی: "غزنه و غزنویان در گستره تاریخ، اکادمی علوم، کابل ۱۳۸۹.
- ۴- عروس الفلک، ترجمه، محمد نبی کهزاد، آریانا (مجله)، شماره ۶ سال ۱۳۴۱.
- ۵- داکتر محمد ناظم، سلطان محمود غزنوی، ترجمه: عبدالغفور امینی.
- ۶- عبدالحکیم، صافی، استقامت های اساسی سیاست داخلی و خارجی دولت غزنویان، مجموعه مقالات سمینار علمی-تحقیقی "غزنه و غزنویان در گستره تاریخ" سال ۱۳۸۹.
- ۷- اسدالله، پرفیض، افغانستان در عصر سلطان محمود غزنوی، کابل، مطبعه آزادی، ۱۳۹۰.

محمود ابوطیب سهیل ابن سلیمان صلحی را که از ائمه حدیث بود نیز ایلک خوان فرخوانی فرستاد تحایف بی حد و حصر اعم از جواهرات، یاقوت، لعل های قیمتی، ذر و مرجان و بیضه های عنبر و اوانی سیم و زر مشحون با مشومات و البسه و اسپان راهوار با زین و افسار زرین فرستاد. (۱۵۷:۷).

این همه عواید به منظور تأمین هزینه دربار مجلل غزنوی ها، پرداخت معاش اردو، مامورین ملکی، شعرا، روحانیون و اشراف دور دست که در غزنی بود و باش داشتند و همچنان به منظور تعمیر و ترمیم راه ها، پل ها، مساجد، رباط ها، اعمار کاخ ها، باغها و غیره به مصرف می رسید. مصارف دربار بسیار گزاف بود. برای تهیه غذای دربار اداره بزرگی به نام «تولیت سفره» شاهی وجود داشت. در طعام، سفره شاه و بزرگان و رجال برجسته جدا و از سایر درباریان به طور جداگانه هموار می شد. (۱۲۲:۳)

به صورت کل می توان گفت که حاکمیت غزنوی ها یک نظام مبتنی به مناسبات فیودالی و دولت مطلقه بود و ترکیب اجتماعی آن را سه طبقه تشکیل می داد.

طبقه اول: فیودالها، اشراف، قضات، علما، مامورین عالی رتبه دولتی و روحانیون که قشر بالایی و قوه حاکمه را تشکیل می دادند.

طبقه دوم: طبقه متوسط شهری (تاجر ها، مامورین و پیشه وران) و طبقه سوم زارعین و دهقان ها بودند. (۱۴۳:۳)

علاوه از این طبقات اساسی اقشار و اصناف دیگری اجتماعی نیز وجود داشتند که نشان دهنده بقایای مناسبات برده گی و برده داری بود. چنانچه مرحوم غبار در زمینه می نویسد که: حسنک وزیر سلطان محمود ششصد غلام داشت و تعداد غلامان پادشاه به چهار هزار نفر می رسید و دربار ها برای حفظ خود بیشتر از محافظین غلام استفاده می کردند. (۱۴۴:۳)

با چنین طبقه بندی اجتماعی می توان ادعان کرد که دولت عمدتاً مدافع منافع طبقات بالایی جامعه بوده و از لایه های پایین جامعه انتظاری جز اطاعت بلا قید و شرط برده نمی شد.

غزنفار بانک

مرابحه راهی آسان، شرعی و مفید
برای به دست آوردن وسایط نقلیه

+93 (0)798 786 786 +93 (0)79 786 0079

سرمحقق محمد اسلم افضلی

وبسایت ماهنامه جشنواره ۲۰۱۳ غزنه

غزنه پایتخت تمدن و فرهنگ اسلامی ۲۰۱۳ میلادی

از آنجا که پذیرفته شده در سال ۲۰۱۳ م غزنه به حیث پایتخت تمدن وثقافت اسلامی رسماً اعلام گردد برای باشندگان این سرزمین به خصوص فرهنگ دوستان مایه افتخار است و می توان برآن ارج گذاشت که واقعاً دوره غزنویان عصر پویایی سیاست، اقتصاد، فرهنگ، اجتماع و علوم و هنر درگستره تمدن عالی اسلامی بوده است. ظهور نویسندگان بزرگ چون عتبی که تاریخی یمینی را نوشت، عبدالحی گردیزی که زین الاخبار را نگاشت، ابوالفضل بیهقی دبیر با تدبیر ابونصر مشکان که تاریخ عصر غزنویان را در سی جلد به نگارش آورد. (گرچه با تاسف فراوان از ۲۵ جلد آن اثر، چیزی دردست نیست) با آن هم، پنج جلد باقیمانده آن بازگو کننده شکوه عظمت وتمدن اسلامی درعصر غزنویان می باشد که از مفاخر این دوره است.

افزون برآن دانشمندان سترگ دیگر نیز درعصره های گوناگون علوم ظهور کردند چون ابوریحان البیرونی درنجوم، جغرافیا وهندسه فضایی، ابن سینا درعلوم طب وفلسفه، حضرت حکیم سنایی غزنوی سخنسرای ادب فارسی وعارف والامقام، فردوسی شاعر حماسه سرای معروف که اثر ماندگارش شهنامه را در ۶۰ هزار بیت به زبان مروج

شهرغزنه از پرافتخار ترین داشته های فرهنگی و تاریخی کشورماست که نمایانگر پربارترین مهد پرورش تمدن و فرهنگ اسلامی و به خصوص زبان و ادب دری می باشد که شاهان نامور غزنه در بسط وگسترش آن همت گماشتند. جایگاه غزنه درفرهنگ وتمدن اسلامی چنان درخشش دارد که سازمان جهانی یونسکو و آیسسکو، آنرا به حیث بزرگترین شهر فرهنگ اسلامی شناخته و انتخاب غزنه به حیث مرکز و تمدن اسلامی یکی ازشواهد بارز توجه به اهمیت تاریخی کشور ما ازنگاه مدنیت کهن وارزش های فرهنگی آن ومظهر علاقه مندی دانشمندان وسازمان های جهانی واسلامی به این تمدن است که درآن محمود بزرگ به نیروی اعتماد به خود و قدرت وحدت ملی چون معمار توانا و زیرک بنیادی پی افگند که سنگ نخستین تهداب آن عزم واراده آهنین وی و دیگر ارکان آن را توحید قلوب وثبات فرزندان وطن استوار گرداند وامپراطوری پی را اساس گذاشت که در درازنای بیش از ۲۲۰سال حضور وموجودیت درخشان خویش انقلاب عظیم دینی، سیاسی، فرهنگی ومدنی را درمنطقه بر پا کرد که نظیر آن تا کنون درهیچ گوشه جهان تکرارنشده است ومایه مباهات مردم ما برای همیشه خواهد بود.

- ۱- ساحه دشت شاه بهار تپه سردار که قدامت تاریخی آن ۲۵۰۰ تا ۳۰۰۰ سال است.
- ۲- ساحه افغان شال که قدامت بیکهزارساله دارد و درجوار منارهای پیروزی غزنویان موقعیت دارد.
- ۳- ساحه معبد عیدگاه درجوار قریه ده مسکین با سابقه تاریخی ۲۵۰۰ سال.
- ۴- قریه بخارا درولسوالی ناور که ۳۰۰۰ سال قدامت تاریخی دارد.
- ۵- منارهای دوره غزنویان که درشرق بالاحصار با قدامت تاریخی هزارساله موقعیت دارند.
- ۶- مزار ابونصر مشکان که ۱۰۵۰ سال قدامت دارد، درقریه مشکان درغرب شهر غزنیه موقعیت دارد.
- ۷- مقبره سید جعفر آغا که ۴۰۰ سال قدامت تاریخی دارد.
- ۸- مقبره سید حسین آغا که ۹۰۰ سال قدامت دارد و در زمان امیرحیب الله خان اعمارمجدد شده است.
- ۹- قصر سلطان مسعود سوم که ۹۰۰ سال قدامت دارد و در پهلوی مقبره سلطان ابراهیم است.
- ۱۰- تپه سردار که گنجینه آثار بودایی است و ۳۰۰۰

دراغانستان سرود. یعنی وی به زبان مردم غزنی، کابل، هرات، بلخ و بدخشان شعرگفت. واژه ها، اصطلاحات، تعبیرات و سبک شاهنامه، همه معرف زبان و ادبیات معمول و مروج وطن خودما بوده و است که تاهمین اکنون درشهرها و شهرستان های این دیار جریان دارد و فردوسی زبان و ادبیات مذکور را به سایر نقاط نیز انتشار بخشید.

فردوسی خوب می دانست که این مسولیت را دارد تا با ایجاد روحیه رزم و جنگاوری، احساس دفاع ازمفاخر و سنن دیرینه اهل خراسان را به گوش جهانیان برساند و غرور ملی خویش را آفتابی سازد، چنانچه باری هم گفت:

همه سربه سرتن به کشتن دهیم

از آن به که کشور به دشمن دهیم (ص: ۲۰۷)

غزنی، قصیده سرای معروف فرخی سیستانی، عنصری بلخی، شیخ رضی الدین علی لالای غزنوی، سید حسین العلوی الغزنوی، ابوالعباس فضل بن احمد اسفراینی، خواجه احمد بن حسن میمندی، حسنک میکال (حسنک وزیر) ملک الشعرا عنصری، عسجدی مروزی، مسعود سعد سلمان، منوچهری، ابو اسماعیل عبدالله انصاری و صدها شاعر معروف و عالم دیگر را درگنجینه فرهنگی خویش پروراند.

شهرغزنی افتخار جاهای تاریخی و آبدات باستانی را درگنجینه فرهنگی افتخارات جهانی به نام خود ثبت نموده است که می توان آنها را طور خلاصه به معرفی گرفت:

چهارصد سال قدامت تاریخی دارند دو دربند آن مربوط هندو ها و یک دربند آن مربوط به سیک ها می باشد، سه دربند خانقاه به نام های خانقاه غوث الثقلین یا سید عباس آقا (قادریه)، خانقاه خلیفه فضل الحق و خانقاه خلیفه ملنگ (نقشبندیه) می باشد. خانقاه سید عباس یک معبد بودایی بوده که با ورود اسلام به این سرزمین مسلمان ها آن را به خانقاه تبدیل کرده اند. (۲، ص: ۷)

شهر قدیم غزنه در زمان باختری ها تهداب گذاری شده، با آمدن اسلام در زمان حکومت صفاری ها از طرف یعقوب لیث صفار به طور اساسی اعمار شده، در دوره غزنوی ها، تیموری ها و بایبری های هند نیز اعمار و بازسازی بنا ها ادامه یافت.

شهروندان و فرهنگیان غزنی از وضعیت وخیم مکان ها و آبدات تاریخی غزنه شکایت ها دارند و گفته می شود درسال های اخیر اقدامات موثر جهت حفظ و نگهداشت آبدات ازگزند حوادث صورت نگرفته است. ادامه این وضع سبب آن خواهد شد که یک بخش مهم و باعظمت ارزش های تاریخی کشور که جزء عنصر مهم شکل دهنده هویت ملی و تاریخی این سرزمین و خطه باستانی می باشد از بین برود. با وجود این بی توجهی و بی تفاوتی هایی که درحق غزنه و غزنویان به عمل آمده است، خوشبختانه سازمان جهانی یونسکو و سازمان کنفرانس علمی - آموزشی و فرهنگی کشورهای اسلامی آیسسکو درسال ۲۰۰۷ تصمیم اتخاذ نمودند که درسال ۲۰۱۳ میلادی شهر غزنه به حیث پایتخت و مرکز تمدن و ثقافت

سال سابقه تاریخی دارد، در دشت شا بهار موقعیت دارد.

۱۱- شاه سکندر صاحب واقع درروضه سلطان محمود با قدامت تاریخی ۴۰۰ سال.

۱۲- مقبره سلطان سیف الدین با سابقه تاریخی ۹۰۰ سال درقریه ده یک واقع است.

۱۳- مقبره سلطان شهاب الدین غوری درقریه ده یک با سابقه تاریخی ۹۰۰ سال.

۱۴- گنبد بیگم با سابقه تاریخی ۱۰۰۰ سال درشهر قدیم.

۱۵- مسجد عروس الفلک درجنوب شهر غزنه با قدامت ۱۰۰۰ سال.

ده ها آبده و اماکن تاریخی دیگر نیز دراین شهر موجود است که از افتخارات گذشته کشور ما به شمار می آید. (۴، ص: ۲۶۱)

شهر قدیم غزنی دارای کوچه های تنگ و پیچ درپیچ بود که درکوچه های عمده آن بازارها برای عرضه و تقاضا و تبادلته اسعار ایجاد شده بود. ضرب بیست و هشت نوع سکه طلائی و نقره یی با اوزان مختلف و قطره های گوناگون و مزین با عبارات مقدس و شیوا با نقش های زیبا که مشخصات هرسکه را نشان می داد، بیانگر عظمت اداری، سیاسی و اقتصادی عصرغزنویان است. شهرقدیم غزنه دارای سه دروازه به نام های دروازه شرقی یا دروازه امیری یا دروازه بهلول به سمت کابل و دروازه غربی یا دروازه کینک و یا دروازه بامیان که فعلاً به نام دروازه سنایی مسمی است و دروازه جنوبی یا دروازه بازار یا دروازه گردیز و شولگر بود. شهر قدیم غزنه دارای سیزده محله، هفده محراب مسجد، سه باب درمسال و سه دربند خانقاه بود که از آن جمله هشت محراب مسجد به شکل اصلی و قدیمی خود باقی مانده و درجمله آثارباستانی ثبت گردیده است. درمسال ها که

از آن جا که خدمات گوناگون علمی و فرهنگی و ساختمانی غزنویان منحصر به غزنه نبوده بل درهرات، بلخ، بست، بخارا، هند و سند و اصفهان نیزگسترش داشته ومنحصر به یک منطقه نبوده است، بر همه نهاد ها وادارات فرهنگی واجتماعی و موسسات علمی و تحقیقی و همه شخصیت های علمی و فرهنگی و پژوهشگران سراسر افغانستان لازم است تا ازبرنامه های ساخت و ساز غزنی حمایت و پشتیبانی لازم به عمل آورند و درهمایش هرچه با شکوه تر سال ۲۰۱۳ میلادی سهم خودرا به صورت وجیبه ملی و تاریخی ادا نمایند وجنبش و موجی از کوشش ها وفعالیت های علمی ونشراتی را درابعاد وسیع در داخل کشور و بیرون مرزها به راه اندازند و ازاین طریق سهم شایسته خودرا در احیای عظمت تاریخی غزنه به حیث پایتخت تمدن و ثقافت اسلامی درقاره آسیا با خردمندی وتدبیر درست به سر رسانند و کارهای زیادی را درجهت آماده ساختن غزنه برای پذیرش اشتراک کننده گان انجام دهند تا باشد که غزنه یاد وخاطره تابناک عروس البلاد را که آیینه تمام نمای غزنویان در دوره درخشش اسلام است درچشمان گردش گران متجلی سازد. پایان نوشته رابه این سروده حکیم سنایی غزنوی خاتمه می دهم.

ارش وغزنین به نقش هردو یکی است بلکه غزنین رفیع تر فلکیست

ماخذ:

- ۱- حدیقه الحقیقه، شماره ۴، ۱۳۹۰، ص ۲.
- ۲- عقیل رمزی، شهر قدیم غزنی یا قلعت غزنین، جریده سنایی، ۳۰ جوزا، ۲۳۸۷، ص ۷.
- ۳- محمد آصف گلزاد، شاهنامه بزرگترین شهکار عصر غزنوی، مجموعه مقالات سیمینار علمی تحقیقی غزنه وغزنویان درگستره تاریخ، کابل: اکادمی علوم، ۱۳۸۹، ص ۲۰۷.
- ۴- میرزا محمد لودی، سیما امروزی شهر غزنی، مجموع مقالات سیمینار علمی - تحقیقی غزنه وغزنویان درگستره تاریخ، کابل: اکادمی علوم، ۱۳۸۹، ص ۲۶۰-۲۶۱.

اسلامی درقاره آسیا پذیرفته شود. این تصمیم تاریخی نوید گر امیدواری هایی گردید که به تاسی از آن دولت ونهادهای مربوط مکلفیت احساس نموده اند تا رسالت وظیفوی، دینی و میهنی خودرا درامر احیای عظمت پارینه غزنه انجام دهند و برای اولین بار غزنه تاریخی شاهد برگزاری اجلاس بزرگ شرکت کننده گان این همایش بزرگ خواهد بود و از برکت این تصمیم بزرگ امید است روند بازسازی و احیای مفاخر تاریخی غزنه هرچه بهتر وبیشتر عملی گردد، جهت رسیدن به این تصمیم بزرگ و برای تنظیم هرچه با شکوه تر برنامه های برگزاری سال ۲۰۱۳ میلادی کمیسیونی ازطرف شورای وزیران موظف گردیده است که امیدواریم در انجام وظایف شان مؤفق باشند.

آثارباستانی واماکن مقدس که بیانگر تمدن باشکوه شهر غزنی می باشد تاکنون طوری که شایسته آنها می باشد ترمیم وحراست نشده است بلکه مواجهه به تخریب گردیده است که نمونه بارزی آن برج بالابین وبالاحصارشهر قدیم است.

بازسازی واحیای معابد تاریخی شهر غزنی طوریکه آرزوی همگان است که باید تغییر خوبی می نمود وآنچه درخور یک پایتخت تمدن وثقافت جهان اسلام است درآن متجلی می گردید. به نظر نمی رسد واین بر می گردد به مسوولین ودست اندرکاران این پروژه وسیع وهم به باشندگان این پایتخت یکی از بزرگ ترین امپراطوری های اسلامی جهان.

هشت مارچ روز جهانی زن مبارکباد! (هیأت رهبری غضنفر بانک)

تجلیل روز جهان زن در غضنفر بانک

هشت مارچ روز جهانی زن طی مراسم با شکوهی روز پنجشنبه مورخ ۱۷ حوت ۱۳۹۱ خورشیدی در غضنفر بانک تجلیل گردید.

محترم احمد سیر قریشی رئیس عامل غضنفر بانک به نمایندگی از هیأت رهبری، این روز فرخنده را به زنان جهان به ویژه زنان کارمند غضنفر بانک تبریک و تهنیت گفت و اظهار داشت: ما خوشبخت هستیم که مسلمان هستیم، زیرا اسلام ۱۴ قرن قبل از امروز حقوق زن را رسمیت بخشیده و نخستین بار از حقوق و امتیاز زن در جامعه به عنوان یک اصل قانونی حمایت کرده است. وی افزود: جای مسرت است که با تحولات یک دهه اخیر در جامعه ما دستاورد های بزرگی در راستای حقوق زن حاصل گردیده است، یعنی یک دهه قبل زن افغان محروم ترین انسان روی زمین بود، اما اکنون تمام حقوق و امتیازات انسانی خود را به دست آورده اند. آقای قریشی اضافه کرد: زنان باید برای کسب حقوق و امتیازات خود به صورت قانونی مبارزه و تلاش کنند، با نیروی دانش و تخصص خود را مجهز نمایند تا به شکل طبیعی آنگونه که شایسته شأن آنها است، جایگاه خود را دریابند. وی از مردان نیز تقاضا نمود که طبق احکام دین مبین اسلام به حقوق زنان احترام بگذارند.

محترم ربوایندر سنگ یادف رئیس هیأت نظار غضنفر بانک ضمن تبریک روز جهانی زن گفت: در غضنفر بانک زمینه های مناسب برای پیشرفت و توانمند شدن زنان کارمند مساعد شده است. امیدوارم خواهران ما بتوانند توانمندی خود را در صحنه عمل به نمایش بگذارند.

محترمه سونیا اکبری یکی از کارمندان بخش عملیاتی غضنفر بانک به نمایندگی از زنان همکار خود، روز جهانی زن را به تمام زنان جهان و افغانستان به ویژه همکاران خود تبریک گفت و برایشان آرزوی موفقیت کرد. وی همچنان از هیأت رهبری غضنفر بانک به خاطر برگزاری این روز خجسته سپاسگزاری نمود.

در پایان این برنامه هدایایی از سوی غضنفر بانک به زنان کارمند اهداء گردید.

گرامیداشت از روز جهانی زن

کرزی، این روز فرخنده را به تمام زنان کشور تبریک گفت و از نهاد هایی که در جهت برگزاری روز زن اقدام کرده اند سپاسگزاری نمود.

محترمه پوهنیا سیده مژگان مصطفوی معین مسلکی و پالیسی وزارت امور زنان در قسمتی از سخنان خود گفت: افغانستان در طول سال های گذشته در راستای قانون گذاری دستاورد های خوبی برای زنان داشته است. تصویب قانون محو خشونت علیه زنان، تصویب قانون سرپرستی اطفال یتیم، قانون خانواده و مقررۀ مراکز حمایتی و دسترسی زنان محبوس به عدالت، گوشۀ از این دستاورد ها به شمار می رود... اما بزرگترین چالش در راستای حراست از حقوق بشر، تطبیق این قوانین است که نیاز به همکاری جدی نهاد های ذیربط دارد.

وزارت امور زنان روز یکشنبه مورخ ۲۰ حوت ۱۳۹۱ خورشیدی از هشتم مارچ، روز جهانی زن تحت شعار «کاهش و منع خشونت علیه زن» در تالار تلویزیون ملی طی محفل با شکوهی تجلیل به عمل آورد.

در این محفل شکوهمند علاوه بر جلالتمآب حامد کرزی رئیس جمهور کشور، مقامات بلند پایه کابینه دولت، اعضای محترم شورای ملی، سران و نمایندگان نهاد های غیر دولتی ملی و بین المللی و شمار زیادی از رسانه های کشور حضور داشتند. سخنرانان محفل مشکلات و چالش های پیش روی زنان و راه های بیرون رفت از آن را بیان نمودند.

جلالتمآب حامد کرزی رئیس جمهور کشور، روز جهانی زن را به تمام زنان جهان به ویژه زنان کشور ما تبریک گفت و در بخشی از سخنان خود اظهار داشت: تنها راهی که می تواند حقوق زنان را تأمین و آنها را به جایگاه واقعی شان برساند، کسب تعلیم و دانش است که باید سطح دانش خود را بالا ببرند تا در تمام عرصه های زندگی حضور فعال داشته باشند. رئیس جمهور کشور برای رفع خشونت علیه زنان از علمای دین و بزرگان قوم طالب همکاری شد تا از طریق منابر و تکایا علیه این پدیده شوم تبلیغ نمایند.

قابل یادآوریست که فعالیت وزارت امور زنان، نهاد های جامعه مدنی و دیگر نهادهای ذیربط طی یک دهه اخیر باعث شده است که زنان بار دیگر به صورت چشم گیری در عرصه های سیاسی، اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی حضور یابند.

در بخشی از پیام محترمه زینت کرزی همسر رئیس جمهور و بانوی اول کشور که در این محفل قرائت شد، آمده است: خوشحالم که زنان کشور ما بار دیگر این روز خجسته را جشن می گیرند. وی برگزاری این محفل را به معنای استقبال از مقام زن و تجدید تعهد مردم و دولت برای حمایت از حقوق مشروع زنان توصیف کرده است. خانم زینت

غزنی یاد اسلامی نری، کلتوري او مدني پلازمینه

۹۶۵ میلادي کال يې د غزني د ښار سياسي واک تر لاسه کړ . د غزنوي سترواکانو په لړ کي د غزني ښار د سلطان محمود غزنوي د ستر واکي پرمهال (زيږد ۹۷۱، وفات ۱۰۳۰ ميلادي) خورا ښه وځلېد، او د ستر واکي د پلازميني په توگه يې خپل برم او ددبه د سلطان ابراهيم غزنوي تر ستر واکي او بيا د ملک خسرو تر واکمنۍ پوري چي تر (۱۱۹۳) ميلادي کاله پوري واکمن وو، په خورا ښه توگه وساتل. تر هغه وروسته هم د غزني ښار د دې سره - سره چي يوځل د غوري واکمنو دغضب په لمبو کي وسوځېد. (۱۱۵۱ ميلادي کال) او بيا په (۱۲۲۲) ميلادي کال، ديوشمير کسبگرو پرته نور ټول غزني وال د چنگيزي تاراکگرو له خوا په ډله ايزه توگه و وژل شول، اما دې تاريخي ښار بيا هم د يوه پېژندل شوي اسلامي پلازميني په توگه خپل ځانگړي درنښت او ارزښت وساته.

د غزني ښار د منځنيو پېړيو داسلامي سترواکي د پلازميني په توگه خورالور اقتصادي دريځ درلود. علامه حبيبي د ابن حوقل په حواله ليکي چې: د غزني ښار د هغې

د ډيرې خوشالي ځای دی چې د اسلامي هېوادونو د تعليمي، علمي او فرهنگي سازمان اسيسکو (Islamic Educational Scientific and Cultural Organization) له لوري دا پرېکړه شوې چې په ۲۰۱۳ ميلادي کال به د غزني نامتو ښار د اسلامي فرهنگي پلازميني په توگه و پېژندل شي . هغه لا ملونه چې د اسلامي هېوادونو د (اسيسکو) سازمان يې دې ته و هڅاوه او يا يې دې ته اړويست چې دا ښار دې د اسلامي نړۍ د فرهنگي پلازميني په توگه وپېژني، ښايي زيات وي، خو زه په دې لنډه ليکنه کې غواړم هغه درې لاملونه را ياد کړم چې د غزني ښار ته دا وياړ او ارزښت ورکوي، چې د اسلامي نړۍ له لوري په دې وياړلي نوم او لقب وستايل شي.

لومړۍ لامل: دغزني ښار د سترې اسلامي امپراتورۍ د پلازميني په توگه:

د غزني ښار په منځنيو پېړيو کې د اسلامي امپراتورۍ ستره پلازمينه وه. دا ښار پخوا هم پېژندل شوی او نامتو شوی وو، خو هغه مهال يې ارزښت او شهرت خورا زيات شو، چې د سبکتگين د کورنۍ د واکمنۍ پرمهال يې د لويې اسلامي سترواکۍ دريځ خپل کړ. دا پير چې د اسلامي نړۍ او په ځانگړې توگه د سيمې په تاريخ کې د غزنوي سترواکۍ په نوم يادېږي، هم يې د غزني لپاره ارزښت جوت دی او هم يې د اسلامي نړۍ لپاره ځانگړني برملا دي.

د غزنوي سترواکۍ پر مهال د سيمې ټولې سياسي، اقتصادي او ټولنيزې چارې د همدې پلازميني څخه تر سره کېدلې. د سياسي سترواکۍ بنسټ د الپتگين د واکمنۍ پرمهال کېښودل شو چې په

سوداگریزې لارې پر سر پروت
وو چي بلخ یې د بامیان، غزني،
پختیا، گومل، بنون او د نیلاب
وروسته د هند سره یوځای کاوه.
د غزني پسونو او د سوداگریزو
توکو د وړلو راورلو لپاره اوښانو
او بوده گانو خورا زیات شهرت
درلود. د افغانستان بعد از اسلام
مشرح تاریخ کې راغلي چې د
ابن خردادبه په قول د عباسي
خلافت پر مهال د غزني اړوندو
سیمو څخه یوازې د هرو سلو
زرو پسونو څخه دوه زره پسونه
د مالیاتو په توگه ورکول کېدل.
تر ابن خردادبه سل کاله ورسته

مسعود زیارت، د سلطان عبدالرزاق زیارت اود یو شمېر نورو
نامتو واکمنانو هدیږې او د هغوی اړوند شني سیمي اوباغونه
شته چې هم یې د غزني ښار ته برم ورکړې او هم یې په
افغانستان او سیمې کې د منځنیو پېړیو د اسلامي واکمنیو
ښانې د ځان سره ساتلې دي.

د نامتو زیارتونو او د سیاسي سترواکانو او واکمنانو پر
هدیرو او د غزنوي سترواکۍ پرمهال د جوړو شویو ودانیو پر
بېلا بېلو خوا د اسلامي لیکدود او بېلا بېلو لیکبنو شتون د
زیارتونو او مقبرو ارزښت لا زیات کړی دی. د غزنویانو د
سترواکۍ پرمهال لږ تر لږه د لیکدود شپږ ډولونه لکه مناشیر،
محقق، نسخ، ریحان، رقاع او ثلث هم د کتابونو د لیکلو
پرمهال او هم د زیارتونو د لوحو او ډبرلیکونو لپاره کارول
شویدي، یو شمیر داسې لیکنیز لاسوندونه هم شته او دا
ثابتي چې د غزنویانو د سترواکۍ پر مهال بېلابېل ښکلي
تصویرونه او انځورونه هم د ځینو مینه والو له لوري
کارول شویدي، او له هغې ډلې یو هم د سلطان محمود زوي
سلطان مسعود وو چې په هرات کې یې د خپل کور د
ښکلا لپاره انځورونه خوښ کړي او کارولي وو. دا کور د
عدناني باغ په نوم یاد شوی دی. د بیهقي په حواله د همدې
انځورونو له امله د سلطان محمود له خوا تنبیه شو.

البشاري مقدسي د نورو سیمو تر څنګ د غزني مالیات په
هر کال کې شپږ سوه زره پسونه ښودلي دي. د هیونتسنگ له
لیکنونقل شوی چې د غزني سیمي نامتو زراعتي حاصلات
ژمني غنم، د بیلا بیلو میو او گلانو شتون، زردچوبه او
هنگ دي. اودا هم یاد شوي چې په غزني کې د پسونو
حلالو او پاکو غوښو زیات شهرت درلود. په دې ترتیب د
غزني ښار د منځنیو پېړیو یو مهم اقتصادي او تجارتي مرکز
په توگه پېژندل شوی دی.

دوهم لامل: په غزني کې د اسلامي ودانیو او زیارتونو شتون اود هغو ډیرښت:

ښایي په افغانستان او حتی سیمه کې به هم د غزني
ښار په څېر بل داسې یو ښار نه وي چې د زیاتو اسلامي
سیاسي واکمنانو، نامتو درویشانو او متصوفینو هدیږې او
زیارتونه دي په یوه نږدې او لنډ واټن کې ولري. په غزني د
نورو زیاتو مشهورو زیارتونو تر څنګ د غزنوي سترواکۍ د
زیاتو ستر واکمنانو او واکمنانو هدیږې شته. تر دې لایزاته د
پام وړ خبره دا ده چې د یو شمیر سیاسي واکمنو هدیږې د
هغوی د بڼو او باغونو د بیلگو سره لا تراوسه هم پاتي دي.
په غزني کې د سلطان محمود غزنوي زیارت، د سلطان

غزنی یاد اسلامي نړۍ کلتوري او مدني پلازمینه

وینځه نامه خپلواکه ۲۰۱۳ غزنی

هنرمندانو بیلگي دي، او په دې ډول نور آثار چې د غزني په موزیم کې ساتل شوي وه، یادولای شو. د غزني موزیم لپاره د ګرځندوی ادارې په ۱۳۵۰ لمريز کال یوشمیر آثار وپیرودل او هم د دواړو ادارو په ګډه زیار د سیلانیانو د پام را اړولو په نیت پرله پسې نندارې پیل شوې، چې د عاید څخه یې دواړو ادارو ته ګټه ورسیده. د ایټالوي لرغونپوهانو له خوا په ۱۳۵۳ لمريز کال د موزیم د ماڼۍ د بیاجوریدو هڅه وشوه، په ۱۳۵۷ لمريز کال نوموړې موزیم دغزني خلقي موزیم په نوم ونومول شو. دانوم بیرته په ۱۳۵۹ لمريز کال د غزني موزیم شو او له بده مرغه د موزیم نندارې د ۱۳۶۱ لمريز کال وروسته وځنډول شوي او په ۱۳۶۹ لمريز کال د غزني موزیم یو شمیر آثار د امنیتي اندیښنو له کبله د افغانستان ملي موزیم ته را نقل شول، او په ملي موزیم کې پاتې آثار د مصونیت او امنیت په نیت تر ۱۳۷۱ لمريز کال پورې د تړلو دروازو شا ته وساتل شول، چې له بده مرغه د ملي موزیم آثارو د چور پر مهال د غزني څخه د راوړل شویو آثارهم چور او تالان شول.

اوس چې له نېکه مرغه د اسیسکو اسلامي سازمان د غزني ښار ته په ۲۰۱۳ میلادي کال کې د اسلامي کلتوري مرکز دلقب ورکولو پریکړه کړېده، ټولې هغه اړینې چارې

چې د دې لقب د پرځای کولو او ساتلو لپاره شته، باید په پوره څیر کې او وړتیا تر سره شي. په دې ترڅ کې غواړم د خپلې هغه لیکنې څخه د وړاندیزونو لړۍ د لاسوهني پرته را واخلم چې دوه کاله وړاندې مې د «لرغونی غزنی او د هغه ځانګړي تاریخي ویاړونه» تر سر لیک لاندې لیکلې وه.

دریم لامل: په غزني ښار کې د اسلامي هنري ځانګړتیاوې بېلې بېلګې:

د دې لپاره چې د دې بېلګو په اړه مو اړین مطالب یاد کړي وي، ښه به وي چې په غزني ښار کې د غزني موزیم لنډه یادونه وکړو چې هم په هنري ځانګړتیاوې را یادې او هم به د غزني موزیم په اړه لنډ مالومات د مینه والو لپاره وړاندې شي. د غزني موزیم په افغانستان کې د اسلامي آثارو تر ټولو سترې زیرمې لري. د دې سره سره چې د غزني موزیم د هیواد په ولایاتو کې دریم پرانیستل شوی موزیم دی، خو دا موزیم د دولتي او یا حکومتي پخواني پلان له مخې نه دی پرانیستل شوې. بلکې د دې ولایت په اړوندو سیمو کې د لرغونپوهانو پر له پسې څیړنو د دې موزیم د جوړېدو چاري ګړندۍ کړلې. د غزني موزیم او یا د آثارو زیرمتون ته هغه وخت زیات پام واپول شو چې په غزني اوشاخوا سیمو کې د لرغونپوهانو په وسیله د څیړنو بهیر ګړندۍ او ارزښتمن توکي تر لاسه شول. له هغه وروسته چې په (۱۳۳۸) لمريز کال د سلطان ابراهیم د مقبرې څنګ ته تر (۴۲) زیات مرمیرین ډبر لیکونه تر لاسه شول د غزني موزیم ارزښت د اسلامي آثارو د شتون له اړخه لا د پام وړ شو. د لومړي ځل لپاره په (۱۳۴۰) لمريز کال د سلطان عبدا لرزاق ماڼۍ چې په غزني کې دهراتي تیموریانو د پېر یوه ښکلې بیلګه وه، د غزني موزیم په واک کې ورکړل شوه.

په غزني موزیم کې را ټول شوي آثار د دوو لارو تر لاسه شوي وو، لومړي هغه آثار وه چې د سپړنو پرته تر لاسه شوي وو لکه: یو شمیر ډبرینې لیکنې، په لاس لیکل شوي کتابونه، ځینې سکې یو شمیر هغه ډبرینې مجسمي چې د غزنوي پیر په ماڼیو کې د ښکلا په نیت د اوبو پاشونو (فوارو) په توګه کارول شوي، اوداسي نور یادولای شو. دوهمه برخه هغه آثار دي چې د لرغونپوهانو په وسیله د سپړنو له لارې تر لاسه شوي دي. په دې برخه کې د اسلامي پیر هغه آثار چې د غزنویانو د واکمنۍ د مهال هنري مهارتونه راڅرګنده وي لکه زینتي خاورین لوښې چې د ګچو څخه جوړ شوي، یا هغه مرمیریني نقاشۍ چې د غزنوي پیر د پیاوړو او بر لاسو

غزنی یاد اسلامی نړۍ کلتوري او مدني پلازمینه

وېبپاڼه: www.gbz.com.af

پایله:

غزنی د افغانستان د یوه تاریخي ولایت په توګه د هیواد په ټولیز تاریخ کې ځانګړي بابونه او ویاړلي سر لیکونه لري، چې رېښتینوالي یې په هغو لرغونو سیمو او تاریخي ودانیو کې څرګند دی چې د غزني په مرکز او اړوندو سیمو کې په سترګو کېږي. د غزني تاریخ زريني پاڼې د سيمي لپاره هم ویاړني او د برمه ډکي لاس ته راوړني لري، چې زیات شمیر مورخینو او لرغونپوهانو یې په اړه په خپلو آثارو کې یادوني کړيدي.

د غزني ولایت د نورو تاریخي ویاړونو سر بیره داسي بیلګي هم شته چې څیړونکي یې د غزني ولایت او اړوندو سیمو ځانګړني بولي. د امریکایي لرغونپوه لويس دوپرې په باور، د ناوردبڼه په افغانستان کې د پخوانیو انسانانو تر ټولو لرغونی میشت ځای دی؛ د سویسي لرغونپوه بوخارر په وینا په غزني کې د بودا تر ټولو لویه وېده مجسمه شته چې د ایټالوي لرغونپوهانو په وسیله رابرسیره شویده؛ او په دې ډول نوري ځانګړني شته چې د ټولو را یادول د دې لیکنې تر توان وتلي دي.

وړاندیزونه:

د غزني ولایت د تاریخي برم او لرغونو ویاړونو د ساتنې او پالنې لپاره، په هېواد کې دکلتوري ادارو او سیمه ایزو چارواکو پام لاندې وړاندیزونو ته راګرځوم :

- لومړۍ : په غزني ولایت پورې اړوندو ټولو لرغونو او تاریخي سیمو لیک لړ دې دلرغونپوهني د ارونو په پام کې نیولو سره بشپړ شي.
- دویم : هغه شمیر تاریخي ودانۍ دي په ګوته شي چې دنړېدو او وړاندېدو وېره یې شته؛ د دا ډول ودانیو د بیا جوړولو لپاره دې د بیا جوړولو او پایښت ورکولو بیړنۍ پروژې د سیمه ایزو ادارو او د هیواد د کلتوري چارو د اړوندو ادارو په ملتیا پیل او پلي شي؛
- دریم : په غزني کې د ګرځندوی ادارې ته پوره پاملرنه وشي، او د زايرينو، ګرځندویانو د اسانۍ

- لپاره، ځانګړي ودانۍ، پارکونه او هوټلونه په نظر کې ونیول شي؛
- څلورم : د غزني تاریخي موزیم د پیاوړتیا او ودې لپاره دې د سیمه ایزو ادارو او د اطلاعاتو او کلتور وزارت اړوندو ادارو او نړیوالو کلتوري موسسو پر له پسې مرستې وغوښتل شي؛
- پنځم : د غزني پوهنتون دي، د لرغونپوهني په برخه کې د ځوانو محصلینو د روزني لپاره د (د اسلامي پیر لرغونپوهنه) تر نوم لاندې ځانګړۍ دیپارتمنت پرانيزي؛
- شپږم : د اطلاعاتو او کلتور وزارت د اړوندو چارواکو په مرسته دي په غزني ولایت کې ټولي هغه ودانۍ او یا ښکلي طبیعي سيمي په ګوته شي، چې د نړیوال کلتوري میراث په لړۍ کې د شاملیدو وړتیا لري، د هغو نومونه او لنډه پیژندګلوي دي، د یونسکو ادارې ته د رسمي منلو لپاره ورکړل شي؛
- وروستۍ خبره داچي، د غزني چارواکي او د هېواد د کلتوري چارو واکمنان په ډیر ښه دریځ کې دي، که وغواړي چې خپل نوم د غزني او هیواد په تاریخ کې همیشنی کړي نو د غزني د تاریخي برم د را یادولو او پایښت لپاره دي کار وکړي، او که نه نوم ورکي به شي.

سرچینه: سلام فرهنگي ټولنه

اخځونه د الفبا په ترتیب:

- ۱- باوري ، رسول . موزیم پوهنه او په افغانستان کي د موزیمونو دودې بهیر . (سپک ټولنه : پېښور) ۱۳۷۴.
  - ۲- بورخارد برینتس . پښتانه او ورونه ملیتونه . ژباړن : پوهاند داکتر زیار . (کابل : دولتي مطبعه) ۱۳۶۶ .
  - ۳- تدې ، موریزو . د سردار تپي لومړنی راپور . ژباړن : واسع فیروزي . د افغانستان لرغونپوهنه . (کابل : دولتي مطبعه) ۱۹۸۳.
  - ۴- پالوال ، عبدالرزاق . د پښتنو نوی پخوانی تاریخ . ۱۹۹۴
  - ۵- پولادیان ، عبدالجلیل . په افغانستان کي د فرانسوي لرغونپوهانو څیړني . د افغانستان لرغونپوهنه . (کابل : دولتي مطبعه) ۱۳۶۲.
  - ۶- حبیبی ، عبدالحی . افغانستان بعد از اسلام (کابل : دولتي مطبعه) ۱۳۵۷
  - ۷- حبیبی ، عبدالحی . تاریخ مختصر افغانستان . (کابل : مطبعه دولتي) ۱۳۴۹ .
- ۸- Nancy Hatch Dupree. An Historical Guide To Afghanistan.(Kabul:A.T.Organization).1977

از ۵،۵٪ الی ۹٪

حساب ویژه میعاد و حساب ویژه طلایی میعادی غضنفر بانک

مشتریان گرامی می توانند با حد اقل پنجاه هزار افغانی یا معادل آن به اسعار دیگر در غضنفر بانک حساب ویژه افتتاح نمایند. که از ۵۰۰۰۰ تا ۱۲۵۰۰۰۰ افغانی یا معادل آن به اسعار دیگر در قرارداد سه ماهه سالانه ۵.۵٪ منافع، در قرارداد شش ماهه سالانه ۶.۵٪ منافع، در قرارداد یکساله سالانه ۷.۵٪ منافع و در قرارداد دوساله سالانه ۸.۵٪ منافع پرداخت می گردد.

اما در سرمایه گذاری بالاتر از ۱۲۵۰۰۰۰ افغانی یا معادل آن به اسعار دیگر در قرارداد سه ماهه سالانه ۶٪ منافع، در قرارداد شش ماهه سالانه ۷٪ منافع، در قرارداد یکساله سالانه ۸٪ منافع و در قرارداد دوساله سالانه ۹٪ منافع پرداخت می گردد.

مفاد سالانه با پرداخت ماهانه

مرکز آموزشی غضنفر بانک گامی در جهت توانمند سازی کارمندان

آموزش همواره به عنوان وسیله مطمئن در جهت بهبود کیفیت عملکرد و حل مشکلات مدیریت مد نظر قرار می گیرد. تشکیل ورکشاپ های آموزشی در ارتقای ظرفیت کارمندان، بلند بردن سطح آگاهی منابع بشری، حفظ و بقای نهاد مربوطه و در نهایت توسعه اقتصاد کشور نقش برآزنده دارد. بر این اساس غضنفر بانک نیز به منظور آشنایی هرچه بیشتر کارمندان با قانون و مقررات بانکی، آشنایی با نرم افزار عملیاتی بانک، تقویت روحیه کارمندان و کاهش حوادث کاری زمینه آموزش را برای کارمندان جدید الشمول فراهم نموده است.

در این مرکز کارشناسان و مسوولین ارشد غضنفر بانک برنامه های خاص آموزشی یک ماهه را در بخش های بانکداری عمومی و بانکداری اسلامی برای افرادی که جدیداً در بانک استخدام می شوند، آموزش می دهند.

همچنان تا اکنون ده ها تن از کارمندان غضنفر بانک جهت فراگیری علوم پیشرفته بانکداری به انستیتوت بانکداری (AIBF) و دیگر ورکشاپ ها و نهاد های آموزشی ملی و بین المللی معرفی و اعزام شده اند و بعد از کسب آموزش های لازم و دریافت نمرات عالی در غضنفر بانک مصروف خدمت می باشند. چنانچه اخیراً آقایان دین محمد، انجنیر احمد بیژن حبیبی، فواد حکیمی و وحدت الله یمل چهار تن از کارمندان بخش تفتیش غضنفر بانک، تخنیک های مدرن تفتیش را زیر نظر اساتید برجسته مؤسسه خالد مجید رحمان در اسلام آباد پاکستان فرا گرفته و در اداره مرکزی غضنفر بانک سرگرم خدمت به هموطنان عزیز می باشند.

قدر دانی از کارمندان ممتاز و موفق غضنفر بانک

به دو کارمندان نمونه بانک گفت: یقیناً ارج نهادن به تلاش ها و زحمات کارمندان نمونه منجر به تقویت اذهان کارمندان و پرورش خلاقیت در میان آنها خواهد شد. وی افزود: این امر نه تنها کارمندان دیگر را به کار تشویق خواهد کرد بلکه نشان می دهد که تعهد و صداقت در این اداره از اهمیت و جایگاه ویژه ای برخوردار است.

قدرت الله یکتن از کارمندان نمونه از مسئولین بانک تشکر کرد و اظهار داشت: ما نسبت به تعهداتی که در برابر بانک داریم به وظایف خود عمل کرده ایم. وی یکبار دیگر تعهد سپرد که در آینده نیز از هرگونه تلاشی در جهت بهبود و شفافیت هرچه بهتر و بیشتر امورات بانکی دریغ نخواهیم کرد.

دوتن از کارمندان غضنفر بانک محترم قدرت الله و محترم فرهاد که در امر انجام وظایف شان از خود شایسته گی و برازندگی نشان داده اند، از سوی هیأت رهبری غضنفر بانک تقدیر و تشویق شدند.

این دو تن صداقت، امانت داری، راز داری و خدمت به مردم را سرلوحه گفتار و کردار خود قرار داده نه تنها نسبت به وظایف و تعهدات شان به نحو احسن عمل کرده، بلکه نهایت تلاش نموده اند تا با استفاده از شگرد های سازنده از عملکرد غیر قانونی و غیر اصولی جلوگیری نموده و به شفافیت هرچه بیشتر و بهتر امورات بانکی بیفزایند.

محترم خسرو فضلی معاون بخش عملیاتی به نمایندگی از هیأت رهبری غضنفر بانک ضمن عرض تشکر و آرزوی توفیق هر چه بیشتر

ارج گذاری به تمدن غزنه

شهر غزنی در فاصله ۱۳۵ کیلو متر به طرف غرب کابل و به ارتفاع ۲۲۱۹ متر از سطح بحر قرار دارد. پایتخت سلالة غزنویان در پنج کیلومتری شمال شرق شهر موجوده غزنی موقعیت داشت. پس از قرن دهم میلادی شهرت این شهر فزونی یافت و جلایش فرهنگی آن جهان تاب شد. بیجا نبود که این شهر را در آن روزگار « عروس الفلک » می گفتند. مستشرقین به این نظر اند که «غزنه» معنی خزانه را می دهد. آنها استدلال می نمایند

که " کلمه ای غزنه با کلمات «غزکز» یونانی و « گنجک» پهلوی که هر دو معنی « گنج » و یا « خزانه» را می دهد، بی ارتباط نیست. زیرا «غزکز» آسانتر به " غزکز" تحویل شده می تواند و با حذف شدن "ک" از اخیر کلمه به آسانی کلمه ای « غزنه » به دست می آید. همچنان «گنج» یکی از لغات اصیل زبان دری است که معنی «خزانه» را می دهد".

سرباز زد. او پس از فایق شدن در میدان نبرد علیه قطعات ارسالی دولت سامانی، قوای خود را به استقامت مرکز (غزنه) سوق داد.

در مورد شگوفایی تمدن غزنه که با به قدرت رسیدن سبکتگین در سال ۹۷۷ م تحرک جدید یافت و دو قرن ادامه داشت، مؤرخین و مستشرقین زیادی ارزیابی ها و نظریات شان را نوشته اند که بازتاب جداگانه همه ای آن برداشت ها درین مقاله ممکن نیست. اما اطلاعات ارائه شده آنها را می توان اینطور خلاصه کرد: ترقی و پیشرفت در غزنه به سرعت رشد یافت و در قرن یازدهم، این شهر از نظر عرفانی و عمرانی با بغداد همسری می نمود. دربار غزنه مرکز صنایع، علوم، علما و فضیلتی زمان بود. با چنین صفات، غزنی مقام مرکزی را در امپراتوری آنوقت افغانستان احراز کرد. امپراتوری که " قلمرو آن از

پروفیسور بوسورت در دایرة المعارف اسلامی زیر نام غزنی می نویسد: " شکل کلمه باید « کنزگ » به معنی کنز و گنج بوده باشد. این اشتقاق نشان می دهد که غزنه در ادوار پیش از اسلام، مرکز مناطق ماحول زابلستان بوده است". در سال ۹۶۲ م یک حکومت مستقل محلی از جانب الپتگین در غزنی اساس گذاشته شد. الپتگین سپه سالار اردوی سامانی و والی افغانستان شمالی بود. اما در سال ۹۶۰ م از اطاعت دولت سامانی

ارج گذاری به تمدن غزنه

وبسایت ماهنامه خشنواره ۲۰۱۳ غزنه

به نظر می رسد. ارگ غزنی، مقبره های سلاطین و باغ های با عظمت، تصویر روشنی از شکوه و جلال عصر غزنویان را در ذهن انسان ایجاد می کند.

سلطان محمود نه تنها پخش و اشاعه اسلام را در صدر برنامه دولتش قرار داده بود، بلکه او و بازماندگانش به ارزشهای تاریخی و فرهنگی مردم نیز ارج می گذاشتند. یکی از این موارد تجلیل از جشن مهرگان بود که همه ساله به طور شاندار تجلیل می شد، شعرای نامدار آن دوره چون فردوسی، منوچهری، فرخی و دیگران در مورد چگونگی تجلیل پرشکوه ازین روز اشعار ناب سروده اند.

تأثیر تمدن غزنه در پرورش، اعتلا و توسعه ای زبان دری آنقدر روشن و بلامنازع است که جعل کاران تاریخ هم آنرا کتمان نتوانسته اند و حتی آنهایی که همیشه افتخارات دیگران را به خود منسوب می سازند، درین زمینه مجبور به اعتراف شده اند. درینجا بی جهت نخواهد بود اگر توجه خوانندگان محترم را بر صفحه آغازین جلد سوم « دانشنامه ادب فارسی » که به سرپرستی وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی - جمهوری اسلامی ایران در سال ۱۳۷۵ خورشیدی در تهران منتشر شده است، جلب گردد:

« پس از آنکه دولت سامانیان در بخارا در سراسیمه زوال افتاد و سر انجام فروپاشید، دولت دودمان سبکتگین در غزنه که از الگوی دربار بخارا پیروی و به آن همچشمی می کرد، پشتیبانی از ادب جوان فارسی را پی گرفت و شاعران بسیاری از دور دست ها بدان جا روی آوردند، چنانچه فرخی از سیستان، عنصری از بلخ، منوچهری از دامغان، عضایری از ری و عسجدی از مرو یا هرات راه غزنه را در پیش گرفتند و با تشویق و حمایتی که شاهان، شاهزادگان، امرای دولت و دیوان سالاران بلند پایه از آنها می کردند، در ترویج ادب فارسی

قزوین (ایران) تا دریای ستلج (هندوستان شمالی) و از خوارزم تا بحر عرب کشیده شده بود".

گرچه درغزنی زمین های حاصل خیز کم است ولی از ابتداء این شهر مورد علاقه بازرگانان بوده و توانگران زیادی در آنجا می زیستند. تا قرن نهم میلادی مردم غزنه دیانت بودائی و هندویی داشتند. آثار مربوط به آن زمان امروز در تپه سردار و فوندکیستان به چشم می خورد. پس از آنکه مسلمانان به زعامت یعقوب لیث صفاری در کابل مسلط شدند، حاکم غزنی که از خویشاوندان کابل شاهان بود، نیز سقوط کرد و بعداً عساکر عمرولیث برادر یعقوب که در سال ۸۷۸ میلادی به سلطنت نشست، غزنی را اشغال کردند.

با تمرکز یافتن حاکمیت در غزنه، دولت قادر شد تا به ازم پاشیدگی قدرت که در اثر حملات ترک ها و فارس ها از قرن شش میلادی آغاز شده بود، خاتمه بدهد. همینطور در راستای مساعی دولت به خودسری ها و اقتدار رؤسای محلی پایان داده شد. سلطان محمود غزنوی درخشان ترین چهره سلاطین دودمان غزنوی است. عهد او به گفته ای مرحوم غبار «دوره تحکیم مبانی وحدت کشور از نظر زبان، مذهب و سیاست است. دین اسلام در تمام کشور، به جز قسمت کوچکی در شمال شرق، منتشر گردید و زبان دری جای تمام السنه محلی و خارجی را گرفت. اداره فیودالی پراکنده نیز مرکزیت حاصل کرد و شهکار های هنری و هنرمندان مشهور درین عهد به میان آمدند. معماری و صنعت گری، پیشه وری و آبیاری، زراعت و تجارت ترقی کرد».

در آنوقت هزار مدرسه در شهر غزنه گشایش یافته بود و مسجد با عظمت عروس الفلک گنجایش هزاران نمازگذار را داشت. در آن شهرمناره های که اطراف آن با طرح های هندسی و با آیات قرآن کریم به خط کوفی مزین شده بود، وجود داشت که امروز هم نمونه های آن

اند. زیرا در آنوقت نام « زابل » یا « اراکوسیا » ولایت قندهار امروزی را نیز احتوا می کرد.

سلطان محمود غزنوی، مهارت ها و تجارب نظامی را در عهد زمامداری پدرش کسب کرد. زیرا در تحت فرماندهی او چندین سال عملیات های جنگی را پیش می برد. همینطور از علوم ادبی و دانش اسلامی بهره مند بود. درین عرصه آموزگاران ورزیده، او را تدریس می کردند. اودر پرتوتجارب و دانش خود توانست که امپراتوری پهناوری را به کمک تشکیلات خوب نظامی به وجود آورد. محمود یک مسلمان متعصب بود و لشکرکشی های او به هندوستان هم از همین تعصب او سرچشمه می گرفت. اینکه بعضی ها می گویند که محمود به خاطر به دست آوردن « غنایم » به هندوستان لشکر می کشید، نمیتواند درست باشد. زیرا او انسان حریص به مال و زر نبود. محمود « غنایم » به دست آورده را در جهت اعمار مدارس دینی و مساجد مصرف می کرد. منظورش از چنین عملکرد، تنها پخش و اشاعه دین اسلام بود. اما کار برد زور در آن عصر و زمان امر عادی جنگی برای استقرار قدرت یا مذهب شناخته می شد و نتیجه همان فتوحات و کشور گشایی های محمود غزنوی است که استقرار دین اسلام و ادب دری تا آن مرز ها رسیده بود و امروز به افتخار همان شکوه و شوکت، غزنی پایتخت فرهنگ جهانی اسلام می شود.

می کوشیدند. محمود غزنوی با گرد آوردن چهارصد شاعر در دربار خود سنتی را پایه گذاشت که بیش از هزار سال دوام آورد. برگزیدن امیرالشعرا - ملک الشعرا که به ابتکار او باب شده بود، از لازمه های دربار و از نشانه های قدرت و تشخیص گردید.»

سنایی، عنصری، فردوسی، فرخی، منوچهری، ابوالفتح بستنی، سید حسن غزنوی، ابوالفرج و مسعود سعد سلمان از طلایه داران شعر و ادب دری درین دور بودند. ابوالفضل بیهقی و عبدالحی گردیزی، رونق آن

زمان را به معرفی گرفته اند که ما را با نوشته های شان به درک و شناخت آن عصر درخشان قادر می سازند.

محمود غزنوی (۹۹۸ - ۱۰۳۰ م) به سن ۲۷ سالگی پس از مرگ سبکتگین (۹۹۷ م) برادر خود (اسماعیل) را که در بلخ اعلام سلطنت کرده بود، خلع و پادشاهی خودش را اعلام کرد. او پس از ۳۲ سال حکومتداری موفقانه، به سن ۵۹ سالگی وفات نمود. مادرش از منطقه قندهار بود و از همین جهت بعضی ها او را زابلی نیز نامیده

حقایق تاریخی نشان می دهد که او با بت ها و اصنام در داخل افغانستان و سایر مناطق مسلمان نشین که از نظر مذهب مورد توجه قرار نداشته و جزء تاریخ فرهنگی مردم شده بودند (مانند بت های بامیان)، کاری نداشت. اما بت های معابد را می شکست. طبیعی است که با شکستن بت ها، تخریب معابد و منع اجباری یک آئین و مذهب، قلب پیروان آنها نیز شکسته می شد و از او آزرده می شدند. اما محمود آن را وظیفه ای دینی خود می شمرد. به این ترتیب محمود راهگشای آئین اسلام در نیم قاره هند شد.

ارج گذاری به تمدن غزنه

وبسایت ماهنامه خشتواره ۲۰۱۳ غزنه

دولتداری فرا نگرفته و رفاه عامه را تأمین نمی کرد. رفتار او با مسئولین و بلند پایگان دولت نقایص فراوان داشت. همچنان او زندگی تجملی و پر مصرف را پیشه کرده بود. اطرافیان او نیز تمثال او را تعقیب نموده و به گرد آوری ثروت، غلامان و کنیزان مصروف بودند.

در سیاست خارجی او رفتار مدبرانه دنبال می شد و با قوت های متنفذ منطقه یعنی دولت ترکستان و خلافت بغداد، روابط حسنه داشت. اما پشتیبانی مردم روزتاروز از دولت او کم می شد. اتکاء او بر اردو هم نتیجه نداشت، زیرا نارضایتی ها اوج می گرفت. تا اینکه سلطنت او به دست بادیه نشینان سلجوقی در ۱۰۴۱ م سقوط کرد. پس از خلع مسعود، مدعیان تاج و تخت از هر گوشه و کنار سربلند کردند. ولی هیچکدام اینها نتوانستند که گوشه یی از عظمت و جلال عصر محمود غزنوی را اعاده کنند. با آنهم غزنی هنوز هم شهر آبادی بود تا اینکه علاوالدین حسن غوری در سال ۱۱۴۸ م با شکست دادن بهرامشاه بر غزنی مسلط شد.

علاوالدین یکی از پادشاهان غوری است که پس از آتش زدن تمدن بلند آوازه و بزرگ غزنه، به علاوالدین جهانسوز معروف گردید. او به خاطر مرگ برادرانش (روایات است که یک برادرش به دستور بهرامشاه زهر داده شده و دومی در میدان نبرد کشته شده بود) به قصد گرفتن انتقام به غزنی حمله کرد و هفت شبانه روز آن شهر زیبا را به آتش کشید. علاوالدین نه تنها غزنه را به آتش کشید، بلکه در راه بازگشت معموره ها و قصر های زیبا، منجمله کاخ معروف غزنویان (لشکری بازار) را در محل تلاقی رود های هلمند و ارغنداب، حریق کرد. مهاجمین بعدی مانند چنگیز خان و تیمور، جنایات او را تکرار نمودند. چنانچه امروز تنها چند منار و چند سنگ مزار در غزنه و «طاق بست» با «قلعه لشکری بازار» (بیهقی این قلعه را به نام لشکرگاه یاد کرده است) در ولایت هلمند باقی است.

بنابر تشویق و مساعی سلطان محمود، دانشمندان، صنعتگران و هنرمندان زیادی به غزنه رو آوردند. دربار محمود به آنها فرصتی خوبی را مساعد ساخته و ضرورت های معیشتی ایشان را تأمین می کرد. همینطور کتب و آثار زیادی به استقامت های مختلف علوم در غزنی جمع آوری شده بود. ریاضی دان مشهور (ابوریحان بیرونی)

دردربار محمود مقیم شد و در لشکرکشی هایش به هند او را همراهی می کرد. درین مسافرت ها او با پیشوایان ادیان دیگر و دانشمندان هند به گفت و گو می نشست.

عوفی در «لباب الباب» اسمای شعراء زیادی را با نمونه های آثار شان که در توصیف محمود و کارنامه های او سروده اند، درج کرده است. از آنجمله می توان آثار ماندگار فردوسی، عسجدی بروزی، منوچهری دامغانی، زینبی علوی، محمود خراسانی، محمد بن علی عضایری رازی، کسایی مروزی، امینی نجار بلخی، ابوسعید احمد بن منثوری و ابوالفتح بستی را یاد آوری کرد. امیر الشعراء عنصری در ۳۹ قصیده، محمود را ستوده است. همینطور ۴۴ قصیده از فرخی سیستانی در وصف محمود وجود دارد.

پس از مرگ سلطان محمود غزنوی، پسرش مسعود که والی ایران بود، به خواست درباریان به غزنی برگشت و برادر عیاش خود را که شاه شده بود، برکنار کرد. مسعود خودش پادشاه شد (۱۰۳۰-۱۰۴۱). گرچه مسعود شخص با معرفت و چیز فهم بوده و زبانهای ترکی و عربی را مانند دری خوب می دانست. اما کمالات پدر را در جهت

افغانستان بود، بی‌آوردند و اینک ما آنرا به شما می‌سپاریم. باید اتحاد ما و شما دائمی باشد. اما مؤرخین به این باور اند که دروازه مذکور متعلق به سومنات نبود و هندو ها هم باور نکردند. این تقلب نتیجه معکوس برای انگلیس ها به بار آورد. آنها پس از مدتی اعلان کردند که دروازه مفقود شده است.

پس از آنکه این شهر زیبا مورد هجوم سلطان علاوالدین جهانسوز قرار گرفت، این اولین بار است که این شهرتاریخی مورد تفقد وارثین تمدن جهانی قرار می‌گیرد، آنهم از جانب کنفرانس کشور های اسلامی. سلاطین و سلاله های مختلف در هشت قرن گذشته، هیچگاه به فکر اعمار مجدد این شهر نشدند، تا این شهر بتواند موقعیت فرهنگی خود را دوباره احراز کند.

اکنون جای خوشبختی است که اجلاس وزیران کشور های اسلامی در سال ۲۰۰۷ تصویب کرده است که از غزنی منحیت مرکز فرهنگی جهان اسلام در سال ۲۰۱۳ تجلیل به عمل آید. واقعاً غزنی بزرگترین مرکز فرهنگی بود. از همین جا دین اسلام به هندوستان و ادب دری از برکت دربارغزنویان رونق یافته و به شمال هند و ایران ترویج یافت. از شروع سوقيات نظامی سلطان محمود و حمله بر پنجاب در سال ۱۰۰۷ م تا اشغال هند از جانب انگلیس ها (۱۸۱۴م) زبان دری در آنکشور رونق داشت. تا اینکه انگلیس ها تلاش کردند که لسان خودشان منحبث زبان رسمی درهند ترویج یابد.

نگارنده با نشر این مقاله آرزومند است تا توجه فرهنگیان فرهیخته و وطندوست افغان در جهت آمادگی به خاطر تجلیل و ارج گذاری به تمدن غزنه مبذول گردد. باید این تمدن را تشریح کرد و مردم را به تاریخ پربار شان آشنا ساخت. هر قدر که انسانها از حقایق تاریخ وطن خود آگاه می‌شوند، به همان اندازه شعور ملی آنها نیز بلند می‌رود.

منبع: روشنایی

آرامگاه سبکتگین

دائر حمله علاوالدین به غزنی، سلسله غزنویان منقرض شد و هنوز زندگی مردم بهبود نیافته بود که در سال ۱۲۲۱م چنگیز خان این تخریبات را به شدت تکرار کرد و اهالی متمدن غزنی به استثنای صنعت کاران قتل عام شدند. هنوز غزنی از صدمات وارده، قدعلم نکرده بود که در سال ۱۳۲۶ م مغولهای فارس، این بار بقایای شهر غزنی را به کلی منهدم نمودند و قرآن کریم و سایر کتب را به آتش کشیدند. قبر شهنشاہ محمود غازی نیز ویران شد.

در جنگ اول افغان و انگلیس، قوای انگلیسی با مقاومت شدید اهالی غزنی روبرو شدند. این بار هم شهر بی‌آسیب نماند. در اثر برخورد دلیرانه مردم یک قطعه انگلیس که از قندهار به سوب کابل در حرکت بود، درغزنی تارومار شد و بر کینه ای انگلیس ها در برابر این شهر افزود. پس از توافقات امیر دوست محمد خان با انگلیس ها، قوای تازه دم انگلیس ها به قوماندانی جنرال نات در راه عزیمت از قندهار، در تاریخ ۲۸ اگست ۱۸۴۲ بدون برخورد با مقاومت کنندگان وارد غزنی شد. درین وقت مستشرق مشهور انگلیس (راولسن) و جنرال نات از فرصت استفاده کرده به سلیقه انگلیسی یک دروازه کهنه چوبی را از حوالی مزار سلطان محمود غزنوی با خود گرفته و با عجله راه کابل را در پیش گرفتند. پس از مواصلت آنها به هند، لارڈ ایلنبرو اعلامیه پر طمطراقی صادر کرده و خطاب به هندوها چنین نوشت: عساکر فاتح ما بعد از چند صد سال دروازه «سومنات» را که علامه ای ذلت هندوستان در دست

نمایندگی های غزنفر بانک از شما استقبال می کند

هرات

شهر نو، جاده بهزاد، حفیظی پلازا
شماره تماس: 0797 86 00 70
herat@ghazanfarbank.com

شعبه مرکزی

۸۲۲ سرک عمومی شیرپور، صندوق پستی ۵۵۹۸
شماره های تماس: 0798 786 786, 0707 786 786
0797 860 003, 0775 786 786
info@ghazanfarbank.com
mainbranch@ghazanfarbank.com

جلال آباد

چوک مخابرات، مقابل گل فروش ها
شماره تماس: 0797 86 00 08
Jalalabad@ghazanfarbank.com

سرای شهزاده

منزل سوم، سرای شهزاده، کابل
شماره تماس: 0797 86 00 10
shahzada@ghazanfarbank.com

پلخمیری

چوک پلخمیری، فیصل مارکیت، منزل دوم
شماره تماس: 0797 86 00 38
pulekhomri@ghazanfarbank.com

شهرنو

شهر نو پلازا، مقابل ام تی ان پلازا، شهر نو
شماره تماس: 0797 86 00 42
shahrenaw@ghazanfarbank.com

کندز

جاده شیرخان بندر، مارکیت حاجی امان، دست چپ
شماره تماس: 0797 86 00 75
kunduz@ghazanfarbank.com

مزار شریف

جاده بیهقی، برج غزنفر
شماره تماس: 0797 86 00 80
mazar@ghazanfarbank.com

تخار

شهر تالقان، چوک تخار، رسته مسجد جامع
شماره تماس: 0797 86 00 73
takhar@ghazanfarbank.com

حیرتان

بازار پترولیوم، مقابل اپارتمان عباس ابراهیم زاده
شماره تماس: 0797 86 00 22
hayratan@ghazanfarbank.com

نگاهی مختصر بر جغرافیای تاریخی غزنه

نویسنده: فردوس

جغرافیایی یک کشور یا یک محل را در قید زمان های گذشته به بحث می گیرد و تصویر روشنی از آنها ارایه می نماید. جغرافیای تاریخی غزنه نیز مشخصات سرزمین غزنه را در امتداد تاریخ به بحث می گیرد و دورنمای درخشش آنرا به رویت فاکت های عینی و مطالعات ساحوی و باستانشناسی به پژوهش می گیرد.

غزنی یکی از ولایات تاریخی افغانستان است که در سطح منطقه و جهان از جایگاه خوب و داشته های فرهنگ مادی و معنوی مناسب برخوردار است که همگان به آوازه مدینیت و شکوه تاریخی آن آشنایی دارند. این ولایت در ۱۳۵ کیلومتری کابل و ۳۴۸ کیلومتری قندهار بین ۶۷ درجه ۴۸ دقیقه ۴۸ ثانیه، طول البلد شرقی و ۳۳ درجه، ۲۵ دقیقه و ۲۴ ثانیه عرض البلد شمالی موقعیت دارد.^(۱)

غزنی نه تنها از شهرهای تاریخی افغانستان است بلکه در زمانه های قدیم از بزرگترین شهرها و مراکز تجارتي، مدنی و صنعتی آسیا به شمار می رفت. قدیمترین سند تاریخی که می توان در آن نام غزنه را به خوانش گرفت، اوستا است که در میان شانزده قطعه زمین قشنگ و مقدس در فرگرد اول سرزمین را به نام کخره (Kakhra) (نام سابق چرخ لوگر کنونی) یاد می کند و دارمستتر (J. Darmesteter) فرانسوی آنرا در علاقه غزنی تذکر می دهد. امروز این منطقه در تشکیلات اداری ولایت لوگر قرار دارد.^(۲) از طرفی نویسنده کتاب (خراسان و ماوراء النهر) از جمله شانزده ناحیه ایران قدیم در اوستا سرزمین اورو (URU) را نواحی غزنی می داند.^(۳)

غزنی یکی از ولایات باستانی کشور ماست که از بدو پیدایش خود تاکنون راه های پر فراز و نشیب مختلفی را پیموده است. چنانکه این منطقه در عهد قدیم و اساطیری یکی از مضافات (زابلستان) سرزمین رستم (جهان پهلوان)

آریایی و اسلاف اوگرشاسپ بوده و در سیر تاریخی خود از گزند حملات جهانگشایان مصون نبوده است.

از آنجائیکه جغرافیای تاریخی به مطالعه پدیده های مختلف جغرافیایی که مبنای تکامل و تحول فرهنگ مادی و معنوی بشر است می پردازد و همه مسایل

نویسد: «واژه های (غزنی)، (غزنه) و (غزنین) سه شکل نوشتاری یک واژه واحد دری بوده و غزنی مرکب از واژه (غز=کز=کش=گش) به معنای ناز، خوش و خوب و (نی) به معنای شهر است که اصلاً به صورت کزنی(کشنی) گشنی نوشته می شده که معنای (شهر خوب) و (شهر خوش) را افاده می کرده است.»^(۵)

یاقوت حموی غزنه را در عربی به گونه (جزنه) نوشته که در حقیقت نام صحیح آن نزد واژه شناسان (غزنین) است که در لغت نامه برهان قاطع غزنه مخفف (غزنین) دانسته شده است. اما محمد بن محمود طوسی در کتاب عجایب المخلوقات و غرایب الموجودات (۵۵۵ تا ۵۶۲ هـ - ق) از غزنه به عنوان شهر عتیق یاد کرده و زیبا رویی و خوشگلی ساکنان آنرا ستوده است.^(۶)

در اوایل قرن هفتم میلادی هیون تسانگ (Hiuen Tsiang) زایر معروف چینی که به آریانا و هند مسافرت کرد علاقه مربوط به غزنی را به نام (تسو- کو- ته) Tsou-Ku-Ta یاد نموده است. به باور او غزنه مرکز سلطنت مستقل تسو- کو- ته (زابلستان) بوده که باشندگان آن مناطق دیانت بودایی داشتند. وجود معبد شابهار که از داشته های زمان کوشانیها بوده است، این منطقه را به حیث یکی از شهرهای مقدس دیانت بودایی معرفی می کند. معبد شابهار که در زبان های سانسکرت و پراکرت (شاهویه) و در زبان دری شابهار (معبد شاهی بودایی) نامیده می شد. در شمال غرب میدان شابهاره در سه کیلومتری جنوب غرب دهکده روضه یا آرامگاه سلطان محمود غزنوی شناسایی شده است. این معبد در زمان غزنوی ها به تپه نقاره مشهور بوده و سلطان محمود از فراز این تپه قطعات و جزو تام های ارتش را که به جنگ در هند آمادگی می گرفتند مورد معاینه قرار می داد. افزون بر آن این تپه که معبد شابهار بالای آن قرار داشت محل برگزاری جشنها و میله ها و اعیاد دینی بوده که فرخی سیستانی به اجرای این رویدادها در قصاید خویش آنرا اشاره نموده است.^(۷)

از نتایج کاوشها و آثار دوره غزنویان این شهر باستانی معلوم می شود که شهر قدیم در سمت شمال شرق و جنوب شرق و غرب شهر امروزی غزنی موقعیت داشته و از حدود تلخکزار امروزی تا شالیج و آرز و حتی بخش جنوب شرقی آن که عمارات و مساجد و قصرها و خانه و سرای های دوره غوریها بخصوص کاخ های سلطان شهاب الدین غوری در آن قرار داشت تا رامک و دهک می رسیده، از مشاهده آثار و آجرهایی که از تهداب های عمارات مخروبه همین ساحه کشیده می شود، بقایای شهر قدیم غزنین به خوبی تثبیت می گردد که ساختمان های آن فرو ریخته و به مرور زمان در خاک مدفون گردیده است. به شهادت آثار سنگی خزفی و آجرهایی که به دست آمده، می توان تعیین کرد که روضه های مزار سلطان محمود در آن قرار دارد به شمول دومنار غزنین و خرابه افغان شال و کشک ناصر الدین سبکتگین که فعلاً مقبره سلطان عادل در آن قرار دارد با مزار سلطان ابراهیم و خرابه های دور و پیش آن و مزار سلطان مسعود که در میان باغ های قلعه بهلول افتاده و ده خدا داد تا قلعه سردار و قلعه نو سرریگ پیر زاده تا باغ شاه خواجه احمد و قلعه آهنگران و از عیدگاه موجوده غزنی تا قریه کشک مسعودی و از قلعه آزاد خان تا قلعه چهل بچگان و اطراف دور و پیش آن تا کوی آهن همه و همه محدوده شهر قدیم غزنین بوده که اکنون روی خرابه های آن شهر باستانی قلاع گلی، باغها و مزارع آباد شده است.^(۴)

در قرن دوم میلادی بطليموس جغرافیه نگار یونانی کلمه گزاکه (Gauzaka) را در مورد غزنی به کار برده است. پروفیسور موسیو بنونست (M. Ben Wenst) زبانشناس معاصر فرانسوی در السنه شرقی می نگارد که نام غزنه و شهر گزاکه متذکره بطليموس یک چیز است و نام و محل هر دو به هم تطبیق می شود. دانشمند مذکور به اساس لغاتی که اخیراً در لهجه های سغدی و پارتی خوانده شده و معنی خزانه را می دهد می گوید که در ریشه کلمه غزنه و غزنی واژه غزن موجود است که معنی خزانه را می دهد. روانشاد دکتور غلام سرور همایون می

که او هم از امرای الپتگین بود رسید (۳۶۶ هـ / ۹۷۷ م). با حکومت سبکتگین پیشرفت و شهرت شهر غزنه بالا گرفت. اما یگانه پادشاهی که به نام او تاریخ غزنه افتخار همیشگی دارد سلطان محمود پسر دوم سبکتگین است که پس از مرگ پدر از نیشاپور به غزنه آمد و بعد از زد و خورد مختصر پایتخت غزنه را از برادرش اسماعیل متصرف شد.

در مدت ۳۳ سال فرمانروایی سلطان محمود، شهر غزنه به کلی آباد و کانون کشور داری صنایع، ادبیات و علوم گردید. شهر غزنه در زمان سلطان محمود نه تنها محیط علم و ادب و سیاست بود بلکه از نقطه نظر ساختمان ها و موسسات عام المنفعه نیز در جهان شهرت داشت.

غزنه در دوران حکمروایی شاهان غزنوی روز تا روز

به رونق و شکوه خود می افزود. چنانکه اصطخری جغرافیه نویسن قرن چهارم، غزنه را شهر توانگر، مرکز و بندر تجارتي کشور هندوستان خوانده است.^(۹)

مستشرق مشهور بار تولد ضمن نگارش احوال (زابل) می نویسد: در این صفحات از مننه قدیم شهرها و بلاد معمور بود اما نامهای آن بعداً

مشهور شده است. از آن جمله است شهرهای تگین آباد، پنجوایی و غزنی. شهر غزنی بعد از قرن دهم میلادی سمت پایتخت افغانستان در عهد غزنویان کسب کرد و در قرن یازدهم از مشاهیر شهرهای عالم به شمار رفت تا جایی که با بغداد همسری می کرد.^(۱۰)

در نگارشات مورخ مشهور مقدس غزنه با کمی اختلاف به شکل غزنین که در زبان عرب جمع تشبیه می باشد ذکر شده است و همچنان به شکل غزنی نیز استعمال گردیده است.^(۸)

شهرت غزنه و اهمیت آن در تاریخ افغانستان و شرق با ظهور شاهان غزنوی در اوایل قرن یازدهم میلادی (اواسط قرن ۴ هـ) آغاز می شود. در سال ۳۵۱ هجری (۹۶۳ م) الپتگین از امرای احمد بن اسماعیل سامانی دوازده هزار عسکر سواره امیر منصور برادر عبدالملک سامانی را در بلخ شکست داده به جانب غزنه حرکت کرد و پس از منهزم ساختن (ابوبکر لویک) حاکم آنجا، حصار غزنی را تسخیر و اعلان پادشاهی نمود. این اولین مرتبه است که غزنه مرکز یک حکومت مستقل می شود.

متعاقب آن الپتگین بست و قسمتی از سلطنت کابل را تسخیر نموده ضمیمه حکومت غزنی ساخت. بعد از الپتگین ابواسحاق ابراهیم و پلکانین و پرتیکین که دو نفر اخیر از امرا و فرماندهان عساکر الپتگین بودند یکی بعد دیگر به سلطنت رسیدند تا اینکه نوبت به امیر سبکتگین

کاخها و عمارات متعدد و مجلل ساخته شده بود که کاخ فیروزه، کاخ کهن و کاخ نو، کاخ افغان شال، باغ صد هزاره با کوشک سپید، باغ فیروزی در غزنی و کاخ لشکری محمود در دشت چوگان بست (لشکرگاه)، باغ محمود در بلخ و بازار بلخ و پل دریای آمو و باغ عدنانی در هرات از بناهای معروف دوره محمود غزنوی بوده است. همین طور کاخ سلطان مسعود با صرف هزینه گزاف هفت میلیون درهم و کار بیگار مردم که در مدت چهار سال اعمار گردید، از بناهای معتبر این دوره است. همچنان فیل خانه بزرگی به منظور تربیه و نگهداشت بیشتر از دو هزار فیل که در اردوی محمود غزنوی وجود داشت از شمار بناهای این عهد شهر غزنی به شمار می رود. نویسندگان آرامگاه امیر سبکتگین را نیز از عمارات با شکوه این عصر می دانند. در این عهد شهر غزنی از بزرگترین و مهمترین شهرهای سیاسی، تجارتي و فرهنگي خراسان به شمار می رفت.^(۱۳) و راه تجارتي ابریشم که در انتقال اموال تجارتي از کشور های چین و هند به بحیره مدیترانه و اروپا نقش ارزشمندی داشت، از غزنه می گذشت و کاروان های تجارتي اموال مختلف چون منسوجات، عطریات، ادویه، آلات فلزی، اسلحه، احجار کریمه، ظروف مسی، کاغذ، پشم وغیره را از این طریق انتقال می دادند و غزنی در حقیقت انبار کالاهای صادراتی که از خراسان و ماوراءالنهر به هندوستان انتقال می شد به شمار می رفت که این همه رونق و شکوه شهر غزنه مرهون مرکزیت سیاسی و فرهنگی آن بوده است که در نتیجه کار کرد شاهان غزنوی به خصوص سلطان محمود و سلطان مسعود مهیا شده بود.

منارهای شهر غزنه که تا امروز افتخار می آفریند از دستاورد های تاریخی دوره غزنویان است که یکی آن به سمت شمال شهر توسط سلطان محمود و دیگر آن در جنوب شهر توسط سلطان مسعود بنا یافته است و در وسط این دو منار بازار گوهر فروشان قرار داشت که محل خرید و فروش جواهرات و سنگهای قیمتی بود.^(۱۴)

در عهد فرمانروایی سلطان محمود غزنوی امپراتوری وی از وسعت زیاد بهره مند شد و پهنای آن از غرب ایران تا وادی گنگ گسترش یافت و غزنه مرکز حکمروایی آن در براعظم آسیا و مشرق زمین از معروفترین و مشهور ترین شهرهای روزگار به شمار می رفت.^(۱۱) اگر چه مرزهای طبیعی و سیاسی افغانستان در زمان آریایی های قدیم مارگیانا در بین سیحون و جیحون سغدیان و باکتریا، گندهارا، کابل تا سند، اراکوزیا، درنگیانا، گدوسیا (بلوچستان) الی اندوس (اباسین) بود، اما در زمان محمود غزنوی در جنوب الی گجرات، لاهور، سرهند، دهلی، آگره، گوالیاد، کالتجر و بنارس در امتداد دریای گنگا وسعت یافت و به این ترتیب سرحدات آن در شمال ماوراءالنهر و مرو، در جنوب گجرات الی بنارس، در شرق کشمیر و در غرب الی اصفهان و همدان گسترش یافت.^(۱۲)

به قول فرخی سیستانی شاعر مشهور آن دوره، امپراتوری محمود از کوه گیلان تا شهر ری و از آب خوارزم تا دریای گنگ هند گسترده بود.

ز کوه گیلان او راست تا بدان سوی ری ز آب خوارزم ارو راست تا بدان سوی گنگ

سلطان محمود غزنوی با تصرف شهرهای سمرقند، خوارزم، هند و عراق عجم و به دست آوردن سرمایه سرشار از این مناطق، در شکوه و آبادانی شهرهای مختلف خراسان مانند بلخ، مرو، نیشاپور، هرات و به ویژه پایتخت امپراتوری خود شهر غزنی استفاده به عمل آورد. چنانچه زراعت در غزنی ترقی و انکشاف نمود و بندهای آبگردان احداث شد مانند: بند سلطان، بند تالاب حسینی، بند زرخان، بند قره چه سرده، بند زرد سنگ وغیره. اکثر این بندها گرچه امروز ویران است. اما علامات قدیمی و مواد پخته بندهای مذکور باقی مانده نمایان است.

در این دوره صنعت نساجی، فلزکاری، هنر موسیقی و معماری رشد زیاد نموده، کاروان سراها، کاریزها، قنات،

شهر غزنی تا روزگار زندگانی حکیم سنایی غزنوی (۵۴۵ ق) از شکوه و عظمت خاص برخوردار بود و سرانجام با مصیبت و فاجعه بزرگی چون حریق این شهر بزرگ به دست علا الدین حسین غوری مواجه گردید و ابهت خود را از دست داد.

آن (ن) آورده اند و برای آنکه نام مذکور هر دو بخش شهر را احتوا نماید (شهر غزنه به دو طرف ساحل رود خانه آباد بود) کازنه یا گزنه غزنین ساختند. از همین جاست که یاقوت حموی در معجم البلدان تلفظ صحیح نام این شهر را (غزنین) خاطر نشان می کند.^(۱۵)

مآخذ:

از پژوهش پیرامون نوشته های مورخین راجع به غزنی به این نتیجه می رسیم که این شهر قبل از میلاد

۱. ارقام اخذ شده از ریاست جیو دیزی و کارتوگرافی افغانستان
۲. محمد حسین یمین. افغانستان تاریخی، کابل، انتشارات کتاب، ۱۳۸۰، ص ۱۶۹ - ۱۷۰.

۳. ابلنتیکی، خراسان و ماوراء النهر،

مترجم: پرویز جاوید، تهران:

گفتار، ۱۳۶۴، ص ۱۹.

۴. غلام جیلانی جلالی، غزنه و

غزنیان، کابل: بیهقی، ۱۳۵۱،

ص ۲۹.

۵. سرور همایون، حکیم سنایی

غزنوی و جهان بینی او، کابل:

بیهقی، ۱۳۵۶، ص ۲۹.

۶. سید اکرام الدین حصاریان،

غزنه رونق و شکوه آن در عهد

سلاطین غزنوی، خیرنه، شماره

اوم، پوهنتون کابل، ۱۳۸۷، ص

۱۱۲.

۷. همان اثر، ص ۱۱۳.

۸. علی احمد نعیمی، مختصری از

تاریخ شهر غزنه، مجله آریانا،

شماره ۸، سال ۴، کابل: انجمن

تاریخ، ۱۳۵۲، ص ۵۰.

۹. سید اکرام الدین حصاریان،

غزنه رونق و شکوه آن در عهد

سلاطین غزنوی، ص ۱۱۴.

۱۰. غلام جیلانی جلالی، غزنه یا غزنین، ژوندون، شماره ۱۶، سال ۲، کابل:

۱۳۳۹، ص ۶.

۱۱. میر غلام محمد غبار، جغرافیای تاریخی افغانستان، کابل: مطبعه دولتی،

۱۳۶۵، ص ۲۵۹.

۱۲. غلام جیلانی عارض، سرحدات و تقسیمات اداری افغانستان در طول

تاریخ، پشاور: اداره کوره ۱۳۸۲، ص ۲۴.

۱۳. سید اکرام الدین حصاریان، غزنه رونق و شکوه آن در عهد سلاطین

غزنوی، ص ۱۱۶.

۱۴. محمد عثمان صدقی، جغرافیای تاریخی مختصر شهرهای آریانا، چاپ

دوم، کابل: امیری، ۱۳۸۵، ص ۱۰۵.

۱۵. غلام جیلانی جلالی، غزنه یا غزنین، ژوندون، شماره ۱۶، سال ۲، کابل:

۱۳۳۹، ص ۸.

موجود بوده و به توضیح اسناد بارتولد و نوشته بطلمیوس و گواهی بر آمدن مسکوکات شاهان یونانی، این شهر در سال (۱۶۵ ق م) آباد بوده و در سال (۶۴۴ م) زایر بودایی هیون تسانگ آنرا شهر وسیعی دیده است، و اینکه گازاکای بطلمیوس و کازوس یونانی و هویسی - نا (HO-Ci-Na) بودایی چطور در آغاز دوره اسلامی به غزنه یا غزنین تغییر یافته است، احتمال می رود که در زمان آمدن مسلمین، عرب ها به اصطلاح زبانی خودشان گاف گازاکاو کازوس را به غین عوض کرده، پس آخر را چنانچه در تغییر دادن اسما عادت دارند از تلفظ حذف نموده به جای

غزنی و پای منارهای آن

عبدالناصر کوهستانی

غزنه یا غزنین که عبارت از غزنی امروزه می باشد با وجود هستی باستانی خویش تا زمان امپراطوری بزرگ غزنویان چندان شهرت نداشت و از ابتدای تاسیس سلاله غزنویان سرو صدا پیدا کرد. این کلمه غزنین یا غزنه چه وقت و چه طوری روی کار آمد تاریک و مجهول مانده است. مگر چیزی که یقیناً واضح است این است که کلمه غزنه یا غزنین در عهد اسلام معروف گشته است، معنی لغوی آن را بعضی ها «اول هر چیز» و برخی «چیز خوب و پاکیزه» نگاشته اند.

کشور محبوب ما افغانستان با داشتن دور نمای کهن تاریخی در مسیر تاریخ نشیب و فرازی را گذرانده و شاهد عظمت و جلال فراوان بوده که این عظمت در قرون وسطی بیشتر به ملاحظه می رسد. در این کشور حکمروایان زیادی گذشته است که بعضی از همین حکمروایان زمانی بگرام (کاپیسا)، بلخ، تخارستان، کابل، ننگرهار، کندهار و غزنی را مرکز قلمرو خود قرار داده و گاهی هم پافراتر نهاده و به کشورهای همسایه پایتخت خویش را بنا می نهادند. غزنی به آن ابهت و شکوه گذشته خود و به آن دورنمای کهن تاریخی در مسیر تاریخ، نشیب و فرازی را گذرانده و شاهد عظمت و جلال فراوان بوده که این عظمت در قرون وسطی بیشتر به ملاحظه می رسد.

قدیمترین مدارکی که برای اولین بار ذکری از غزنین در آن دیده می شود «اوستا» است که آن را به اسم کخره (Kakhra) یاد می کنند. سرزمین کخره سیزده همین زمین خوب اوستایی است که آن را بعضی از پژوهشگران کرک غزنین می دانند.

مستردار Mr. Dorr مستشرق فرانسوی این سرزمین را در خراسان و یا در غزنین قرار می دهد. بعضی ها آن را «گازکای» بطلموس و برخی دیگر «گوزاس Gozas» گویند، جغرافیه دانان قدیم یونانی نیز آن را به همین نام یاد کرده اند، شهری که امروز بر سر راه کابل و قندهار واقع شده و در روزگار سلطان محمود غزنوی و فرزندان او یکی از بلاد (باشکوه) زیبا و مشهور جهانی شناخته می شد قبل از دوره غزنویان نیز در کتب تاریخ و جغرافیه از آن نام برده شده است.

زمانیکه بیننده به این شهر باستانی قدم می گذارد چشمش در نخستین نگاه به قلعه مستحکم می افتد که در بین کوهساران بر مایلپت تپه خود را جا به جا نموده و اطراف آن را قصبات و دهات زیادی احاطه نموده است، در گذشته ها شهر غزنی از خارج دارای خندق های عریض و عمیق بوده و دیوارهای آن از پخسه و خشت خام و در بعضی جاها از خشت پخته اعمار گردیده است. برج های آن نیمه مسدود، و ازهم به مسافه کمی جدا شده است که مسافه کمی بین برج ها از پانزده

هیوان تسنگ سیاح چینی در حدود ۶۴۴ به این شهر سیاحت کرده و آن را پایتخت (تساوکیوتو) زابلستان خوانده و نام شهر غزنه را «هوسی نا» نگاشته است. بعضی از پژوهشگران عقیده دارند که شاید این کلمه همان اصطلاح «گانزاک» باشد اما چنانکه در پژوهش های اخیر پژوهشگران بر می آید این کلمه را به تلفظ «گزنک» یافته و به معنی خزانه می باشد. مورخان غرب گاهی آن را غزنه و گاهی غزنی و زمانی غزنین نگاشته اند.

غزنی و پای منارهای آن

تا بیست و پنج متر تخمین شده می تواند. در اطراف شهر رباط ها و سرای های متعدد وجود داشته که رباط و سرای ها همانند شهر مستحکم بوده است.

بین قرن یازدهم و دوازدهم میلادی صنعت گران فراوانی در شهر غزنی گرد آمده و بازارهای تجارتي با رونقی را در مرکز این شهر ایجاد کرده بودند، عمارات دولتی و منازل اشخاص بزرگ و سرمایه دار در اراضی خیلی وسیع و باغ های میوه ساخته شده است که این اماکن نیز در زمره آثار تاریخی غزنی محسوب شده می تواند. پس غزنی که با داشتن مشخصات ویژه خود روزگاری مرکز بزرگترین امپراطوری های اسلامی بوده و آن همه عظمت را در خود نهفته داشت، فعلاً جز خرابه یی بیش نیست.

ملاحظه کرد و از روی آنها شباهت به کاخ های عباسی و حتی نکته های روشنی را در زنده گی قبل از اسلام به تماشا گرفت.

احجار و لوحه های مرمرین به جا مانده از عصر غزنویان نماینده گی از شکوه و جلال هنری قرن یازدهم یعنی دوره درخشان غزنوی ها را می نماید. این لوحه های حجاری شده معمولاً نمودهای اساطیری قبل از اسلام را در این خطه باستانی بازگو می کند. اکثر این آثار توسط هیأت های هسپانوی بین سالهای ۱۹۵۷-۱۹۵۸ م از کاخ ها و کوشک های شاهان غزنوی کشف و به نمایش گذاشته شده اند.

خلاصه اینکه بر مبنای متون تاریخ و سرودهای شعری، شعرای دوره شاهان غزنوی آبدات زیادی را در دوران خویش چون مساجد، قصرها، کتابخانه ها، مدارس، منارها، لشکرگاه ها ساخته اند که عده ای آنها پا برجا بوده و در اینجا پای منارهای غزنی را مورد مطالعه و بررسی قرار می دهیم لازم است که در این مورد نظر دانشمندان را انعکاس دهیم:

«ساختمان پای منارها یکی از شهکار های معماری دوره غزنویان محسوب گردیده و ساختمان آن به حد نهایی اعتلای خویش رسیده و از طرف خطاطان و نویسندگان آن زمان به شکل کتیبه هایی نیز آورده شده است. از آن وقت قرنهای گذشته مگر این مجموعه آثار بی مثال سنگ ها و لوحه های قبور

بازماندگان غزنوی تنها بازگوکننده تاریخ بنا نبوده بلکه به ذات خویش یک مجموعه فرهنگ ملی بوده و یک یادگار با ارزش مهندسی سازندگان آن می باشد. از بسیار زمانه هاست که این منارها عموماً افکار و نظر مسافری جهانگرد را به خود جلب نموده است. چون در اطراف آن قبور زیاد موجود است و چنین به نظر می آید که این آثار است باقیمانده از یک شهر، معمولاً مسافری به تماشای کنده کاری و صنعت معماری آن مشغول می شوند. این برج ها و یا منارها با تمام زینت و شبکه کاری قشنگ خویش در مجموعه آثار معماری به طور منشور یا زاویه ها و کنج های متعدد عرض وجود کرده و برآمدگی و فرو رفتگی ها را دارا است. در ساختمان آن طرز مخصوص ساختمانی به کار برده شده و دارای زاویه و کنج های تراش شده متعددی است و به طور عمومی شکل یک ستاره را باز گو

فراموش نباید کرد که غزنی در زمانه های باستان مرکز ایالت (اراکوزی) بوده که اسکندر و جانشینان باختری او هر کدام به نوبه خود آن را فتح کردند، منارهای موجود در شمال شرق شهر موجوده غزنی روزگاری به امر سلاطین بزرگ غزنوی ساخته شده است که همگونی و شبیه مفاخر فرهنگی غزنی را در آن زمان می توان در بغداد مرکز خلفای عربی سراغ نمود که به حق غزنی آن وقت مرکز تمدن فرهنگی بود که جهان عرب از آن بهره می گرفت. حکمروایان غزنوی در افغانستان چون محمود کبیر و جانشینان وی بسیار صنعتگران ماهر و اهل فن و کسب را از ایران و ماورای آمو به سوی خود فرا می خواندند، تا اینکه هنر غزنویان را با شایستگی متبازر گردانیدند که این نمونها را می توان در قصور لشکری بازار مربوط سلاطین غزنی

غزنی و پای منارهای آن

وبسایت ماهنامه خشنواره ۱۳۹۲ غزنی

گردیده و ثابت می سازد که استادان ماهر هر معماری آن زمان از خشت به چه پیمانه استفاده فوق العاده می نمودند.

به اثر کاوشهای هیأت باستان شناسی ایتالوی که در تپه سنجر به عمل آمد از ساحه مذکور یک تعداد آثار به دست آمد و در همین وقت هیأت مذکور در خرابه های آرامگاه سلطان ابراهیم نیز کاوشهایی انجام دادند که در نتیجه وجود عمارتی ظاهر گردید که آن را به نام قصر مسعود سوم مسمی نمودند. ادامه کاوشها توسط هیأت در قصر مسعود سوم، مدرسه حیاط آن، حمام و غیره نیز در آثار کشف شده از تپه سنجر می باشد علاوه بر آن نمودهایی از پارچه های معماری و گچ با تزئینات هندسی، سنگ های تراش شده و بعضاً تخته سنگ های مرمری با تزئینات طبیعی و رسم الخط کوفی، خشت خام و پخته آهک، چوب و آهن به کار برده شده است که از مواد مذکور گاهی به گونه جدا و زمانی به شکل کلی استفاده شده، چنانچه از سنگ ها به شکل شکسته که در تهداب ها و به صورت تراش شده در سنگ فرش ها و سنگ مرمر استفاده گردیده است.

خلاصه اینکه هنرمندان دوره غزنوی در قبال دست اندرکاران هندی و بخارایی مقدمترین کسانی بودند که تزئین و ساختمان را در پهلوی رسامی معماری لازمی دانسته و آن را در همدوشی با هم پیش می بردند و اجزای ساختمان را به حیث عناصر تزئینی در معرفی و نمایش قرار دادند. چنانچه اولین نوع عمارت سازی چهار ایوانی در زمان غزنویان عرض وجود نموده که نمونه آن را در طرح های افتاده قصر مسعود سوم در غزنی و قصر محمود در لشکرگاه به خوبی دیده می توانیم. به طور عموم هنر تزئینی دوره غزنوی هنر سه بعدی است که ارایه تکامل تزئینی نه گنبد بلخ و سامره دمشق می باشد و خط کوفی جز اصلی این تزئین را نشان می دهد.

در نتیجه می توان نوشت:

این دوره پر درخشش اسلامی از حیث آثار هنری و سبک معماری در سطح منطقه و جهان بی مثال بوده و نام آن زبانزد دانشمندان، نویسندگان، مورخین، جغرافیه نگاران و سیاحین می باشد.

در اخیر از مقامات ذیصلاح دولت خواهشمندیم تا در حفظ و حراست ابدات دوره غزنوی توجه جدی را به خرج دهند. نگذارند که بیش از این ابدات نفیس ما مورد دستبرد قاچاق بران و دلالان داخلی و خارجی قرار گیرد.

می کند و آن شیوه کار عبارت است از چین های کوچک که باهم اتصال داشته و نیم پایه را به نظر مجسم کرده و بدین طریق اسکلت منار به وجود آمده است که از حیث مهندسی و معماری قرون وسطایی در این سرزمین خیلی شهرت دارد. کنج های منارهای غزنی وضع مخصوص خود را حفظ کرده و معماری آن بدون تعقیب و تقلید از دیگران، مهندسی صحیح را به طرز عمل در آورده که در ذات خویش این آثار یک شبکه کاری، نقوش و کنده کاری برجسته می باشد.

منار ها از گذشت زمان و عوارض این مدنیت طولانی صدمات زیاد دیده و در حصه زیرین طور عمومی خشت های آن شکسته و طبقه پوشش خود منار از بین رفته و عوض خشت ها مثالی بی که بدان خشت محکم شده بود را نمایان ساخته است. عکس های قدیمه منار مسعود واضح می دارد که بالای آن یک منار مدور لوله مانند دیگری وجود داشت و حصه بالایی آن به زاویه های موجوده قرار داشته و پوشش آخری بالای آن به شکل مدور پوشیده بود، طوریکه واضح است بلندی ابتدایی تمام منار دو برابر از ارتفاع امروزی بوده و ارتفاع آن تا حدود ۶۵ الی ۷۰ متر می رسید.

در منار مسعود سوم که کنارهای آن به چندین مربع جدا گردیده و یک منظره افقی از آن به وجود آورده شده و این مربع ها در بین خود با خشت ها اتصال پیدا کرده و در آن نقوش خیلی نازک به نظر می خورد. تمام مناظر آن به ذریعه خشت های تراش شده تعمیر گردیده که بین آن مواد خیلی پخته ساختمانی و چسپ نازک کار شده و بدین ملحوظ منار مذکور ساختمان خیلی نازک، لطیف، قشنگ و حیرت آوری را دارا بوده و هر منظره از یک دیگر جدا به وجود آورده شده است. این نقوش خیلی کوچک مهندسی در بین خود آنها بافت پیدا کرده و شکل یک فنر خیلی پیچیده از نباتات به وجود آورده شده که کتیبه های آن طور نسخ تحریر و در بین نباتات در حرکت می باشد.

منار بهرام شاه از حیث نقوش ساده تر بوده و کنارها و زاویه های آن از خشت پخته می باشد که خشت ها به بزرگی خودش استعمال گردیده و از چیدن خشت ها هر نوع مناظر و اشکال به وجود آورده شده است و این مناظر به سطوح افقی از هم جدا گردیده که به وسیله نقوش نازک شبکه کاری و کنده کاری شده، آن هم از خشت های تراش شده شکل یافته است، عنصر ساختمانی آن به شکل اساسی خشت بوده که مناظر نقوش و اشکال آن ها نیز توسط خشت پخته طرح و دیزاین

غزنه

غزنه ای شهر ادب! هم شهر شعر
ای تو نامت باسنایی گشته مهر
شهر علمی و ادب فرهنگ توست
غرب تو بغداد و شرقت شهر خوست
از شمالت تا دوشنبه اوج خاک
از جنوبت شهرهای هند و پاک
شهر مدرّس، هم بنارس، بنگلور
حیدر آباد و دکن تا کوه و غور
شهر شیراز، اصفهان و سبزه وار
تا به تبریز و نظامی گنجه دار
تا به قونیه مزار مولوی
تا خراسان قدیم خسروی
از مزار و بلخ و سستان خموش
نور فرهنگت همه در جنب و جوش
درّه، درّه، قلّه ها و دشت ها
شاخه و برگ تو گشته بر سما
جمله، این خاک پُر از نور تو اند
از زبان پارس قندت لوء لوء ند
ما درخشیدیم و از نور زبان
هم ز دین احمدی این غزنه جان
ما زبان و دینمان یک مکتب است
راه ما هم در ره پیغمبر است
غزنه جان! شاداب زی اندر زمان
عمر تو همچون سنایی در امان
تا جمالی یک گذر بر پل نهد
دست او بر خاک پاکت گل نهد

نصرت الله جمالی

نیستنان

(ویژه شعر و ادب)

حمد

ملکا ذکر تو گویم که تو پاکی و خدایی
نروم جز به همان ره که توام راه نمایی
همه درگاه تو جویم همه از فضل تو پویم
همه توحید تو گویم که به توحید سزایی
تو زن و جفت نداری تو خور و خفت نداری
احد بی زن و جفتی ملک کامروایی
نه نیازت به ولادت نه به فرزندت حاجت
تو جلیل الجبروتی تو نصیر الامرای
تو حکیمی تو عظیمی تو کریمی تو رحیمی
تو نماینده فضلای تو سزاوار ثنایی
بری از رنج و گدازی بری از درد و نیازی
بری از بیم و امیدوی بری از چون و چرایی
بری از خوردن و خفتن بری از شرک و شبیهی
بری از صورت و رنگی بری از عیب و خطایی
نتوان وصف تو گفتن که تو در فهم نگنجی
نتوان شبه تو جستن که تو در وهم نیایی
نبد این خلق و تو بودی نبود خلق و تو باشی
نه بجنبی نه بگردی نه بگاهی نه فزایی
همه عزری و جلالی همه علمی و یقینی
همه نوری و سروری همه جودی و جزایی
همه غیبی تو بدانی همه عیبی تو بپوشی
همه بیشی تو بگاهی همه کمی تو فزایی
احد لیس کمثله صمد لیس له ضد
لمن الملک تو گویی که مر آن را تو سزایی
لب و دندان سنایی همه توحید تو گوید
مگر از آتش دوزخ بودش روی رهایی

سنایی غزنوی

دورنمای بانکداری در افغانستان در یک دهه اخیر

ایجاد فرصت های مناسب برای بانکداری سالم و سودمند در افغانستان، بحث و تبادل نظر نمودند.

این میز مدور فرصتی را برای متشبین بانکداری و نهاد های مالی فراهم نمود تا با مطرح کردن مشکلات و پیشنهادات خود به مسوولین ذیربط و بحث و تبادل نظر پیرامون حل مشکلات و بهبود کار ها، زمینه های مناسب بانکداری در افغانستان را فراهم نمایند.

قابل یاد آور است که طی یک دهه اخیر سکتور بانکداری به ویژه بانکداری اسلامی در کشور پیشرفت قابل ملاحظه داشته و توانسته اند با جمع آوری پول های راکد، فراهم نمودن زمینه های تمویل مالی و ارائه قرضه به شرکت های تجارتي زمینه کار، توسعه تجات و توسعه اقتصاد کشور را فراهم نمایند.

میز مدور پیرامون "دورنمای بانکداری در افغانستان در یک دهه اخیر" از سوی اتاق تجارت و صنایع افغانستان با همکاری بانک مرکز افغانستان روز چهارشنبه مورخ ۹ حوت ۱۳۹۱ خورشیدی در هتل سربینای کابل برگزار گردید.

در این میز گرد کارشناسان امور بانکداری از بانک مرکزی افغانستان، مسوولین و نمایندگان اتاق تجارت و صنایع افغانستان، بانک های خصوصی و دولتی کشور، شرکت های بیمه افغانستان، استادان دانشکده های بانکداری و اقتصاد دانشگاه های ملی و بین المللی و نهاد های مالی و تحقیقاتی پیرامون سیستم بانکداری در افغانستان طی یک دهه اخیر و تأثیرات آن روی اقتصاد کشور، چگونگی قوانین و مقررات بانکی، استفاده از امکانات و خدمات مدرن بانکداری بین المللی، تحقق بانکداری اسلامی در کشور، نقش سکتور بانکداری در اجتماع، پیشرفت ها و دستاورد ها و

غزنفر بانک
GHAZANFAR BANK

Internet Banking

غزنفر بانک در کامپیوتر شما

- از این طریق ID های خویش را بررسی نمایند.
- تمام صورت حساب خویش را به صورت مفصل در صفحه کامپیوتر مشاهده فرمایند،
- از وضعیت چک های خویش که آیا تا دیه گردیده و یا خیر، آگاهی کسب نمایند.

دفتر مرکزی:

۸۶۶ سرک عمومی شیرپور، کابل، افغانستان / صندوق پستی: ۵۵۹۸

mainbranch@ghazanfarbank.com / ۰۷۹۸ ۷۸۶ ۷۸۶ / ۰۷۹۷ ۸۶۰ ۰۰۳

سهم حساب وقف غضنفر بانک در سرسبزی و حفظ محیط زیست شهر کابل

بخش بانکداری اسلامی غضنفر بانک در تاریخ ۱۶ حوت ۱۳۹۱ خورشیدی به منظور سرسبزی و حفظ هرچه بیشتر محیط زیست شهر کابل، تعداد ۲۱۰ نهال مثمر و غیر مثمر که جمعاً مبلغ بیست هزار (۲۰۰۰۰) افغانی هزینه در بر داشت، از حساب وقف بخش بانکداری اسلامی غضنفر بانک به ناحیه های چهارم و دهم شهر کابل کمک نمود.

قابل یادآوریست که هزینه حساب وقف از بقایای حساب های بانکی بسته شده مشتریان و کمک نهاد ها و اشخاص مخیر برای اهداء به نیازمندان و بهبود زندگی افغان ها تشکیل می گردد. این کمک ها بعد از تأیید بخش بانکداری اسلامی غضنفر بانک به نیازمندان اهداء می گردد.

چرا غزنه پایتخت تمدن اسلامی شد؟

عبدالصابر جنبش

خیز و بیا ملک سنایی ببین

با خاک پاکستان، مساحت این ولایت ۳۱۴۰۰ کیلومتر مربع بوده نفوس آن بیشتر از ۱۱۳۶۴۰۰ نفر می باشد. مرکز آن شهر غزنی بوده که از کابل ۱۳۵ کیلومتر فاصله دارد.

شهر غزنه دارای اماکن تاریخی و باستانی است. ساحات باستانی این شهر که از طرف هیئات فنی ریاست باستانی وزارت اطلاعات و فرهنگ تثبیت و راجستر گردیده است عبارتند از:

۱. ساحه دشت شابهار.

۲. ساحه افغان شال که منارهای پیروزی غزنویان در آن موقعیت داشته قدامت آنها به ۱۰۰۰ سال می رسد.

۳. قصر مسعود سوم که در جوار شاهراه کابل قندهار موقعیت داشته تاریخ آن به ۱۰۰۰ سال پیش می رسد.

۴. ساحه مسجد عیدگاه که ۲۵۰۰ سال قدامت تاریخی دارد و در جوار قریه ده سکین واقع است.

۵. قریه بخارا مربوط ولسوالی ناهور ۳۰۰۰ سال قدامت تاریخی دارد و از لحاظ ساختمان به شکل مقبره گنبدی ساخته شده است.

۶. منارهای دوره غزنویان: این منارها شاهد برازنده تمدن غزنوی به شمار می روند و با گذشت سالهای متمادی رو به خرابی گذاشته و به ترمیم اساسی ضرورت دارند چنانچه تصمیم گرفته شد که ترمیم آنها توسط کارمندان مرکزی و محلی صورت بگیرد. در سال ۱۳۶۸ خورشیدی کار در هر دو مینار آغاز یافت. چنانچه ترمیم کاری آن با استفاده از قوی ترین مواد فلزی و سمنت آغاز و جاهای فروریخته و سوراخهای عایده را پر ساخته و به جای چوب های پوسیده که در بدو امر غرض تحکیم مقاومت مینارها در برابر طوفان و زلزله و سایر حوادث طبیعی تعبیه شده بود از میله های آهنین کار گرفته شد و این ماندگار های عظیم از خطر سقوط نجات یافتند.

بسکه شنیدی صفت روم و چین

از نام غزنه آغاز میکنیم. بطلموس در قرن دوم میلادی این شهر را به نام گزگه یاد کرده است. همچنان پروفیسور بوموت در دایره المعارف اسلامی زیر نام غزنه می نویسد که کلمه گزگ به معنی کنز و گنج بوده است.

هیوان تسانگ سیاح چینی در قرن هفتم میلادی این شهر را به نام های هوک، سیک و گرینک یاد کرده و آن را شهر بزرگ فرمانروایی آزاد خوانده است.

شکوه و عظمت این شهر در سال ۳۶۷ هـ ق در عصر سلطان محمود غزنوی پسر سبکتگین آغاز و تا سال ۴۲۱ هـ ق امپراطوری بزرگی را در آن تأسیس نمود.

محمود در طی سالهای سلطنت خویش علاوه بر اینکه غزنه را به یک امپراطوری بزرگی تبدیل کرد که از غرب ایران تا وادی گنک پهنا داشت و با کابلستان مرزی بود میان جهان اسلام و هندوستان، به آرایش دلپذیر دربار نیز پرداخت و به دانش و فرهنگ و هنر توجه ویژه مبذول نمود. چنانچه در حدود ۴۰۰ تن شاعر عالم و دانشمند در دربار وی می زیستند. بزرگان دانش بشری چون البیرونی در این خط قلم زده و شهنامه کبیر را فردوسی به نام محمود اهدا نموده است.

گرچه این امپراطوری بزرگ با مرگ محمود و بالخصوص حمله علاوالدین حسین غوری انقراض یافت با مطالعه تاریخ دانسته می شود که بعد از آن هم موقف مهم خود را داشته و شاهد حوادث و واقعات تاریخی کشور ما افغانستان بوده و جایگاه ویژه یی در تحولات و جریانات سیاسی، اجتماعی، فرهنگی و اقتصادی منطقه داشته است.

باید توجه داشت که غزنی تاریخی وسعت فراتر از غزنه کنونی داشت پهنه آن از مرکز های کنونی کشور فراتر بود. غزنه یا غزنین امروزی محدود است به: از شرق با ولایت لوگر، پکتیا و پکتیکای کنونی و از غرب ولایات ارزگان و زابل و از شمال با ولایات میدان وردک و بامیان و از جنوب

چرا غزنه پایتخت تمدن اسلامی شد؟

۴۰ محل و آبد به بوده که در اینجا مشتم نمونه خروار، «زیارت بهلول» به طور فشرده معرفی می گردد:

آرامگاه شیخ زاهدالدین بهلول (ع) که یک آبد به مربوط به زمان تیموری های قرن نهم و دهم هجریست. این آرامگاه بر فراز بنای دیگر باستانی دارای ساحه وسیع آباد گردیده که ممکنست به دوره غزنویان و یا حتی دوره بودایی تعلق داشته باشد. موجودیت یک سردابه وراه زیر زمینی از زیارت تا مسجد و همچنان مطالعه ساختمان های زیر گنبد و ماحول آن حاکی از آنست که آبد به مذکور گذشته از داشتن مقام روحانی یک محل باستانی و قابل کاوش و پژوهشهای باستانشناسی و علمی شناخته می شود.

بدبختانه بعد از سال ۱۳۷۱ خورشیدی، خشتهای تهداب مناره ها به سرقت رفت، که از اثر آن به آن میراث های ارزشمند تاریخی خساراتی وارد گردیده است. عده بی هم در ساحات باستانی به اعمار چهار دیواری پرداخته و ساحه باستانی و ممنوع آبادی را به هدف جستجو و کاوش تحت تصرف در آورده اند که در نتیجه آن آثار تاریخی ملی را تصرف و هم به نقشه های باستانی، که سالها قبل تهیه و در ساحات معین آبادی ها و حتی پروژه دولتی را جدأ ممنوع قرار داده بود، صدمات بزرگی وارد کرده اند.

باید گفت میناری که به نام مسعود شناخته شده است با عالیترین نوع اشکال هنری ساخته شده است. از فحوای نوشته های تاریخ و هم با مشاهده عملی محل حفاری شده

بر می آید که مینار در داخل یک محوطه ساخته شده و دارای مسجد نیز بوده است که نام مسعود پسر ابراهیم در آن به این اختصار درج است «... ابو سعد مسعود بن ظهیر الدوله ابراهیم...». مینار به بلندی (۵۵) متر هشت ضلع ساخته شده و تا بلندی (۲۵) متر جدارها دارای تزئینات در داخل چوکات ها می باشند و خطوط آن از گچ و پارچه های خشت کوچک مربع و مستطیل و خشت های حک شده ساخته شده اند.

مسجیدی که در ساحه پایتخت از گنبد قرار دارد یک ساختمان قدیمی بوده که با ساختمان مسجد جامع شهر قدیم شباهت کامل دارد گویا اینکه هر دو مسجد در یک موقع ساخته شده اند.

در نتیجه می توان گفت که: شهر غزنی یکی از شهرهایی است که در نتیجه عوامل چون موقعیت سوق الجیشی اساسی «به حیث پایتخت غزنوی ها»، تشکیلات اداری و رشد سریع نفوس انکشاف نموده که فعلاً یکی از شهرهای نوع Orthogenetic است که حفظ و گسترش فرهنگ عنعنوی با ابعاد ستاتیک وظیفه آن است. و پدیده های مشابه کلتوری را تولید و تجدید تولید می نماید.

قسمتهای مرتفع مینار بر عکس بخش پائینی «گرد» آباد شده که به مرور زمان از بین رفته است میناری که به نام بهرامشاه خوانده شده و نام بهرامشاه بین مسعود سوم (امین الدوله ابوالمظفر بهرام شاه) در آن نوشته شده هشت ضلعی بوده و مثل مینار مسعود به شکل ساده اعمار یافته، اما نوشته اند که در زمان غوری ها برخی اشکال تزئینی در آن افزود گردیده است.

آبدات تاریخی و اماکن متبرکه این شهر که ثبت و راجستر وزارت اطلاعات و فرهنگ است تعداد آن بالا تر از

چرا غزنه پایتخت تمدن اسلامی شد؟

۱. تطبیق پلان شهری که از طرف وزارت انکشاف شهری ترتیب گردیده است، بسیار ضروری است. در این پلان، میدان هوایی مدرن، هتل ها و مهمانخانه ها برای پذیرایی مهمانان خارجی و سالون های کنفرانس و غیره در نظر گرفته شود.

۲. حفظ، ترمیم، احیا و بازسازی آثار باستانی که بعضی ها در حالت بسیار خراب قرار دارند، ایجاب اقدامات عاجل درمورد نگهداشت آن را می نمایند مخصوصاً مناره های پیروزی دوران غزنوی ها.

۳. جهت حفظ محیط زیست شهر غزنی ایجاب می نماید تا سیستم کانالیزاسیون در شهر جدید غزنی تطبیق گردد.

۴. شروع عاجل کار، ترمیم و بازسازی شهر قدیم غزنی به شمول بالاحصار غزنی و عده ای از اماکن مقدسه و تاریخی که در حالت انهدام قرار دارند.

۵. جلوگیری از انکشاف شهر به صورت غیر پلانی و آغاز کار تطبیق پروژه های رهائشی مطروحه که از طرف شهرداری غزنی پلان شده است.

همچنان شهر غزنی به علت رشد سریع نفوس (از حیث تولدات و مهاجرت از دهات) پروسه شهر نشینی را بسیار سرعت بخشیده که به نسبت نبود یک نظام مدون پلانگذاری و مدیریت شهر داری و خدمات شهری با مسایل و مشکلات بی شماری روبرو گردیده است. افزایش سریع نفوس به نسبت وسعت شهر باعث شتاب در ساخت و سازهای ناهمگون و بدون پلان گذاری صحیح شهری می گردد. محیط و فضای مسکونی نیز که یکی از استفاده های مهم از زمین شهری است و بیشترین استفاده از زمین را به خود اختصاص داده است، با مشکلات چون فقدان ستندرد های مشخص ساختمانی، عدم رعایت شاخص های کمی و کیفی مسکن، کمبود و گرانی قیمت زمین شهری، مصالح و مواد ساختمانی و عدم استقرار در مکان های مطلوب و غیره روبرو می باشند که برای بیرون رفت از این حالت نامطلوب جلوگیری به عمل آید.

چون غزنی از طرف موسسه آیسسکو در سال ۲۰۱۳ م مرکز تمدن اسلامی تعیین شده به خاطر پذیرایی خوب از مهمانان و جلوگیری از تخریب بیشتر ابدات تاریخی چنین پیشنهاد می گردد:

آرامگاه سلطان عبدالرزاق

Insurance Group
of Afghanistan

گروپ بیمه افغانستان خدمات ذیل را ارایه مینماید:

Insurance Group of Afghanistan provides the following services:

- Property all Risk Insurance
  - Insurance for Political Violence
  - Marine Cargo and Transit Insurance
  - Constriction all Risk Cover
  - Group Personal Accident Cover
  - Group Healthcare and Repatriation Cover
  - General Third Party liability Cover
  - Bankers Blanket Bonds Cover
  - Fleet Motor Insurance
  - Aviation Insurance
  - General third party liability
    - Employers liability
    - Products liability
  - Professional lines including
    - Professional indemnity , Errors and omissions
    - Directors and officers liability
- ◀ بیمه انواع خطرات دارایی
  - ◀ بیمه شورش سیاسی
  - ◀ بیمه محموله بحری و ترانزیت
  - ◀ بیمه انواع خطرات ساختمانی
  - ◀ بیمه تصادفات شخصی
  - ◀ بیمه خدمات صحتی و تداوی
  - ◀ بیمه شخص ثالث
  - ◀ بیمه بانکداران
  - ◀ بیمه وسایط
  - ◀ بیمه هوایی
  - ◀ بیمه عمومی شخص ثالث
    - بیمه مسوولیت کارفرما
    - بیمه مسوولیت محصولات و خدمات
  - ◀ بیمه خطوط حرفه ای
    - بیمه خسارات ملی
    - بیمه خطای کارمندان مسلکی و بیمه مسوولیت آمرین و مدیران

گروپ بیمه افغانستان، باور و اعتماد

Insurance Group of Afghanistan Trust and Belief

Insurance Group
of Afghanistan

شرکت گروپ بیمه افغانستان

شرکت گروپ بیمه افغانستان با داشتن مجوز رسمی عرضه خدمات بیمه در بدل تضمین هنگفت و قوی نقدی به دولت جمهوری اسلامی افغانستان آغاز به فعالیت نموده است یعنی شرکت مذکور دارای پشتوانه های نیرومند دولتی و شخصی می باشد.

شرکت گروپ بیمه افغانستان یک شرکت بیمه خصوصی می باشد، هدف این شرکت منحصر به موسسات و نهاد های افغانی نبوده، بلکه موسسات و نهاد های تجارتي بین المللی مقیم در افغانستان را نیز تحت پوشش قرار می دهد. پس می توان گفت که هدف گروپ بیمه افغانستان خدمت به اشخاص و نهاد های داخلی و خارجی می باشد. باید یاد آور شد که برنامه دیگر این شرکت همانا اشتغالزایی برای تعدادی از افغانها است.

- خسارات بازسازی ساختمان، برنامه و تجهیزات، ماشین آلات و سایر بدیهی های مربوط به آن
- بیمه اشخاص در صورت تصادم و حادثه، به استثنای حالات مریضی و مرگ طبیعی
- قبول مسوولیت خساره (مالی و جانی) شخص سوم در جریان رخداد فردی که تحت پوشش بیمه قرار دارد.
- قبول مسوولیت حوادث و جریان های غیر عمدی نهادهای کوچک و بزرگ

تولیدات:

- ما به تمام رشته های خدماتی بیمه رسیدگی می کنیم که عمدتاً نکات ذیل را در زمینه می توان نشانی کرد:
- تمام خسارات دارایی شامل آسیب های طبیعی، سکتگی های تجارتي، افزایش نرخ کار...
- بحران های سیاسی
- ترانسپورت زمینی، هوایی و دریایی

شرکت گروپ بیمه افغانستان

جهت مدیریت و جلوگیری از خطرات احتمالی می باشد با عرضه خدمات فوق گروپ بیمه افغانستان معتقد است که رضایت کامل مشتریان خویش را حاصل می نماید و ایشان نیز می توانند در تجارت خویش در بازار حضور قوی داشته باشند. خدمات شرکت گروپ بیمه افغانستان توسط یک گروپ متجرب و مسلکی که متشکل از پرسونل کاملاً متخصص در جهت نوعیت ارزیابی و جبران خساره می باشند، پشتیبانی تخنیکی می گردد. گروپ بیمه افغانستان متشکل از کارمندان و تیم تخنیکی که بالاتر از ۸۰ سال تجربه کاری در بازار را دارند، می باشد. این تیم تخنیکی و مسلکی تجارب اختصاصی از پیشتاز ترین مارکیت بیمه که مارکیت لویدز در لندن است، دارا می باشد. هم چنان تیم بازاریابی ما متشکل از اشخاص و افرادی که دارای تجربه عالی در خصوص بازار و بازاریابی نوین و در خصوص صنعت داد و ستد بوده تیم مسلکی گروپ بیمه افغانستان را همراهی می کنند که همه این افراد افغان های مسلکی و دارای تجربه در صنعت بیمه می باشند. ما در شرکت گروپ بیمه افغانستان آماده، خواهان و توانا هستیم تا به تمامی ضروریات بیموی که از جانب مشتریان عزیز درخواست شود لیبک بگویم. همچنان لطف نموده به ویسایت (صفحه انترنتی) شرکت گروپ بیمه افغانستان که در ذیل ذکر گردیده مراجعه نموده و معلومات بیشتر راجع به این کمپنی دریافت نمایید.

www.igoaf.af

- پذیرش مسوولیت های خسارات غیر عمدی محصولات طبیعی و مصنوعی
- قبول خسارات حرفه ای که عمدی نباشد
- بیمه بانکداری شامل حمل و نقل پول و تضمین اوراق بانکداری
- تحت پوشش قرار دادن وسایط حمل و نقل زمینی، هوایی و دریایی
- تحت پوشش قرار دادن سرویس های هوایی، سوختگیری و سایر مسوولیت های مربوط به آن

با درنظر داشت نکات فوق می توان گفت که گروپ بیمه افغانستان یک نهاد قراردادی با مشتریان خود بوده که سهولت ها و ظرفیت های لازم را در همکاری با بازار های بزرگ جهانی مانند لویدز لندن و امثال آنها برای ایشان فراهم می سازد.

رسالت ما:

شرکت گروپ بیمه افغانستان باور دارد که مهم ترین و با ارزش ترین سرمایه نزدشان همانا مشتریان شان است و تلاش مان نیز بر این است تا خدمات عالی و فوق العاده یی که متشکل است از : عرضه خدمات سریع نرخ جامع و مناسب و هم چنان عرضه خدمات پس از فروش، مشاورت

Insurance Group
of Afghanistan

د افغانستان بیمی گروپ

د افغانستان بیمی گروپ، یوه خصوصي بیمی شرکت دی چې د افغان او نړیوالی ټولني تجارت لپاره چې په افغانستان کې تجارتی فعالیتونه لري، بیمی خدمات وړاندی کوي. مونږ د اقتصادي پرمختګ، پلان او افغانی کارگرانو د ګومارلو پروګرامونه لرو. مونږ د دي کار کولو لپاره په ډیره کمه ګټه اخستلو سره د خلکو د پانګو د ودی ساتنه کوو.

- د بیا رغونی تاوانونه، د تعمیراتو هر راز تاوان، اسباب او پروګرام، د ماشینونو خرابوالی او د هغی اړونده قرضونه.
- د شخصي ټکرونو پالیسی.
- د صحتی بیمی پالیسی او د هغی مصارف.
- په عمومي ډول د دریمګړي مسوولیتونه، د مدیرانو مسوولیت او د محصولاتو مسوولیت.
- مسلکي کرښی (خطوط) لکه: حرفوي تاوانونه، تیروتنی، حذفیات او د مدیرانو او افسرانو مسوولیت.

توليدات:

- مونږ په ټولو برخو کې د تجارتی بیمی خدمتونه چې په لاندی ډول دي وړاندی کوو:
- د پانګو هر راز تاوان لکه: طبیعي پېښی او تجارتی بندیز/ د کار د نرخ زیاتوالی.
- سیاسي ګډوډی.
- د اوبو او وچي له لاری عبور او مرور.

د افغانستان بیمی گروپ

وېبپاڼه: www.igoaf.af | څلورمه ۲۰۱۳ عزمې

مشوره ور کول او د احتمالي خطرونو مخنیوی دی. د پورتنی خدمتونو په وړاندې کولو سره د افغانستان بیمی گروپ په دې باور دی چې د خپلو پیروونکو پوره رضایت لاس ته راړی شي او هغوی هم کولای شي چې د راکړې وړ کړي په بازار کې قوي حضور و لري. د افغانستان د بیمی گروپ خدمتونه د یو مسلکي او با تجربه شبکې له خوا چې د تاوان د جبران او ارزیابی د نوعیت په هکله پوره متخصص کار کوونکي لري تخنیکي حمایت کيږي. د افغانستان بیمی گروپ تخنیکي ټیم او کار کوونکي چې په بیمی بازار کې اتیا کلنه تجربه لري تشکیل شوی دی.

یاد شوي ټیم د لندن د لویلز مارکټ چې په بیمی مارکټ کې تر هر چا مخکې دی مسلکي او اختصاصي تجربې لري همدا رنگه د مارکټ موندني ټیم د هغو افرادو او اشخاصو څخه چې د نوي مارکټ موندني او بروکري صنعت په هکله عالي تجربې لري د افغانستان د بیمی گروپ سره مرسته کوي او هغه مسلکي افغانان چې په بیمی صنعت کې تجربه لري مونږ د افغانستان په بیمی گروپ شرکت کې ورته ځای ور کوو تر څو مونږ د گرانو پیروونکو بیمی ضروریاتو ته د هو ځواب و وایو، همدا رنگه د مهربانی له مخې د افغانستان د بیمی گروپ شرکت ویب پاڼې (www.igoaf.af) مراجعه و کړئ او د شرکت په هکله زیات معلومات په لاس راوړئ.

- د بانکدارانو د بانکې قرضونو پانې، د نقدو پیسو حمل او نقل او د هغوی اړوند کرښې (خطوط)
- د هر راز موټرو پوښښ د قرضي د مسولیت سره.
- هوایي پوښښ، عمومي هوایي، د سوند موادو اخستنه او د هغې اړونده قرضونو مسولیت.

د افغانستان بیمی گروپ یو قراردادي شرکت دی چې خپلو پیروونکو ته د لندن د لویلز او د بین المللي بازارونو د ظرفیت په اندازه اضافي مرستې وړاندې کوي.

د مهربانی له مخې زمونږ د بیمی محصولاتو په هکله د لا زیاتو معلوماتو لپاره زمونږ انټرنیټي پاڼې (www.igoaf.af) ته مراجعه و کړئ.

زمونږ رسالت

د افغانستان بیمی گروپ باور لري چې پیروونکي د دوي په وړاندې تر هر څه مهمه او ارزښتناکه پانگه ده نو له دې کبله زمونږ کوشښ هم دا دي چې عالي او فوق العاده خدمات چې لاندې شیان په کې شامل دي وړاندې کړو:

چټک خدمات عرضه کول، مناسب نرخ، همدارنگه د پیروونکو وروسته د خدماتو وړاندې کول، د ښه مدیریت له لپاره

Insurance Group
of Afghanistan

هموطنان عزیز

طوری که اطلاع دارید از جانب شورای محترم وزیران دولت جمهوری اسلامی افغانستان ذریعہ مصوبہ شماره (۳۹) مورخ ۱۳۹۱/۱۰/۴ بیمه آتش سوزی اجباری پنداشته شده است. به اساس این مصوبه باید تمام ساحات تجارتی، ساختمان ها و اماکن دولتی و غیر دولتی به طور اجباری تحت پوشش بیمه آتش سوزی قرار گیرد.

گروپ بیمه افغانستان (IGA) با حمایت از این اقدام نیک دولت هرگونه آمادگی خویش را جهت ارائه خدمات عالی و با کیفیت ابراز می دارد.

هموطنان عزیز ما جهت اخذ بیمه نامه آتش سوزی می توانند به آدرس دفتر مرکزی و دفتر نمایندگی ما در مزار شریف (برج غضنفر منزل اول) مراجعه نموده مال التجاره و ساحات تجارتی خویش را بیمه نمایند. تمام بازرگانان، تولید کنندگان و تمامی افرادی که به نوعی کالای ارزشمند را در سطح کشور جابجا می کنند، به این بیمه نامه ضرورت دارند.

تجارت خویش را با گروپ بیمه افغانستان رونق بخشید.

انتقال مصئون و سریع پول از طریق ویسترن یونین و سوئیفت در غضنفر بانک

سوئیفت (SWIFT)

غضنفر بانک یکی از بانکهای برجسته کشور و عضو کمیته سوئیفت می باشد که خدمات و امکانات مصئون و با اعتبار ذیل را پیرامون ارسال و دریافت پول به سراسر جهان در برابر بهای مناسب برای مشتریان خویش عرضه می دارد.

ارسال و دریافت پول

ارایه لیترا آف کرایدیت

ارایه گرتنی های بانکی

دریافت چک های خارجی

ویسترن یونین (Western Union)

moving money for better

امکانات انتقال پول به داخل و خارج از کشور از طریق ویسترن یونین برای مشتریان غضنفر بانک مهیا می باشد. بنا بر این در تمام نمایندگی های غضنفر بانک برای انجام این سهولت غرفه های ویژه اختصاص یافته و با انجام خدمات قناعت بخش و مطمئن در خدمت مشتریان خویش قرار دارد.

دفتر مرکزی:

۸۶۶ سرک عمومی شیرپور، کابل، افغانستان / صندوق پستی: ۵۹۸
mainbranch@ghazanfarbank.com / ۰۷۹۸ ۷۸۶ ۷۸۶ / ۰۷۹۷ ۸۶۰ ۰۰۳

آشنایی با بنیاد غضنفر

- کمک در جهت حفظ ارزشهای اسلامی از قبیل اعمار و بازسازی مساجد، خریداری کتاب های علوم دینی، پرداخت معاش اساتید مدرسه علوم دینی، تجهیز مدارس دینی به علوم و امکانات معاصر و پرداخت هزینه مسابقات حفظ و حُسن تلاوت قرآن کریم.
- درمان بیماران ناتوان و مستضعف کشور به ویژه افرادی که کمک ناچیز بنیاد غضنفر منجر به نجات جان و یا بخشی از وجود گرانقدر آنها گردد.
- اعمار و ترمیم مکاتب، کلینیک ها، راه ها، پل ها، پلچک ها، چهار راه ها، حفر چاه های نیمه عمیق و امثال آن.
- کمک نقدی به ایتم، بیوه زنان و خانواده های بی سرپرست و نیازمند کشور
- چاپ، نشر و پخش آثار نویسندگان و محققین

همچنان بنیاد غضنفر در نظر دارد در زمینه آموزش اطفال یتیم و بی سرپرست و در حد امکان اكمال مخارج خانواده آنها گامهای استوارتری بردارد و زمینه های آموزش را برای آنها فراهم نماید. تا از یکطرف دین ایمانی و وجدانی خویش را ادا نموده باشد و از سوی دیگر نسل آینده کشور را از گمراهی و تاریکی در امان نگهدارد.

غضنفر گروهی کمک به مستمندان و نیازمندان را یکی از وظایف اخلاقی، انسانی و اسلامی خویش می پندارد. بر این اساس جهت دستگیری و ارایه خدمات گسترده و منظم به نیازمندان، یتیمان و بیوه زنان و آسیب دیده گان ناشی از حوادث و آفات طبیعی به ایجاد بنیاد غضنفر همت گماشت. بنیاد غضنفر یک موسسه خیریه و غیر انتفاعی می باشد که به منظور کمک رسانی به هموطنان ناتوان و آسیب دیده سراسر کشور از بدو رونق تجارت در خانواده غضنفر یعنی ده ها سال پیش تشکیل شده است.

بنیاد غضنفر به سلسله کمک های خود به نیازمندان به مناسبت های مختلف بسیاری از مستضعفان سراسر کشور را تحت پوشش کمک های نقدی و جنسی خویش قرار داده و در نظر دارد تا حد امکان مشکل قشر آسیب دیده کشور را مرفوع سازد.

کمک های بنیاد غضنفر شامل مواد ذیل میگردد:

- توزیع سالانه صد ها متریک تن مواد خوراکی شامل روغن، آرد، بوره، البسه، کمپل، بخاری، ماشین خیاطی، موتور سیکل باربری و پول نقد به ایتم، معلولین و خانواده های آسیب دیده و بی بضاعت در فصل های مختلف و به مناسبت های مختلف بخصوص در ماه مبارک رمضان.

غضنفر گروپ ش.ذ.م.م GHAZANFAR GROUP LLC

کمپنی های غضنفر گروپ

- نیروی کاری مستعد، تیم ماهر متشکل از ۳۰۰۰ عضو
- انتظام فوری زمان در پروژه ها
- منجمنت بین المللی و معیارهای کیفیت
- مشارکت ستراتیژیک با کمپنی های بین المللی
- بخش انرژی و برق
- تسهیلات و شبکه های بزرگ لوژستیکی
- سابقه قوی تحقق و پیشبرد فعالیت و شریک مورد اعتماد در تحویل دهی برتر

ساحات کاری غضنفر گروپ

- مدیریت مواد سوخت و گاز مایع
- تصفیه مواد نفتی
- لوژستیک
- مدیریت شبکه تهیه و تدارک
- خدمات ساختمانی
- اعمار پایپ لاین و بی اف آی
- تولید برق
- استخراج معدن
- بیمه
- بانکداری
- بسط و توسعه املاک و ساختمان (دارایی غیرمنقول)

توضیحات در مورد غضنفر گروپ

غضنفر گروپ ملکیت افغانی داشته و متشکل از گروپ کمپنی های متنوع می باشد که شبکه فعالیت آن سراسر جهان را دربرمی گیرد. غضنفر گروپ از پایگاه کوچک تجارتي فعالیت خود را شروع کرده و راه طولانی را از طریق راه ابریشم پشت سر گذاشته تا به حیث یکی از بزرگترین نهاد های خصوصی تجارتي در کشور عرض اندام نموده است. غضنفر گروپ در بسیاری از پروژه ها و تجارت های موفق در افغانستان و آسیای مرکزی سرمایه گذاری کرده است. گروپ متذکره در تجارت های کنونی خویش سرمایه گذاری مجدد کرده و درحال حاضر دارایی های گران قیمت و قابل ملاحظه ی در کشور دارد. غضنفر گروپ دارای پشتوانه و سرمایه مالی چندین میلیون دالری بوده که زمینه فعالیت تجارتي وی را در سطح بین المللی مساعد ساخته و به خاطر تحقق و پیشبرد پروژه های بزرگ دارای توانایی و استطاعت مالی زیادی می باشد.

مزایای عمده

- پیگیری کامل به خاطر رسیده گی همه جانبه به مشکلات در محیط های مغلق و نا همگون
- پارتنر یا همکار مالی قوی
- قابلیت تطبیق پیشبرد فعالیت در ساحه

محصولات و خدمات

- تهیه، ذخیره و توزیع مواد سوخت و گازمایع
- حمل و نقل یا ترانسپورتیشن
- مدیریت / تسهیلات انبار و ذخیره گاه
- مدیریت پروژه
- اداره و مدیریت ترمینل
- مراکز نفت / گاز
- اعمار و ساختمان: طرح و دیزاین، انجنیری، امور ساختمانی
- محصولات و تحت پوشش گرفتن بیمه
- خدمات تجارتي و مالی شخصی
- فروش دفاتر و املاک و ساختمان

خدمات عمومی و میدیا

- شبکه رادیو تلویزیون لحظه
- بنیاد غضنفر

آدرس:

برج غضنفر، منزل ۷ سرک بیهقی مزار شریف، افغانستان
شماره مستقیم: +93 (0) 793-101-700
شماره مستقیم: +93 (0) 797-568-568
ایمیل آدرس: info@ghazanfargroup.com
وبسایت: www.ghazanfargroup.com

- Pipeline and BFI Construction
- Power Generation
- Mining
- Insurance
- Banking
- Real Estate Development

Products and Services

- Fuel and LPG Supply, Storage and Distribution
- Transportation
- Warehousing and Storage Facilities/Management
- Project Management
- Terminal Operation and Management
- Petrol / Gas Stations

- Construction: Design, Engineering, Civil Works
- Insurance products and coverage
- Commercial and Personal Financial Services
- Office and Retail Real Estate

General Services and media

- Lahza Radio and Television network
- Ghazanfar foundation

Address: Burj Ghazanfar, Floor 7 Baihaqi Street
Mazar-i-Sharif Afghanistan
Direct: +93 (0) 793-101-700
Direct: +93 (0) 797-568-568
E-mail: info@ghazanfargroup.com
Website: www.ghazanfargroup.com

غضنفر گروپ ش.ذ.م.م
GHAZANFAR GROUP LLC

Ghazanfar Group of Companies

Company Description

Ghazanfar Group is an Afghan owned and diverse group of companies with a global reach. We have come a long way from a tiny trade outpost on the Silk Road to becoming one of the largest private entities in the country .Since 1910; Ghazanfar Group has been committed to serving its clients. Ghazanfar Group is considered one of Afghanistan's strongest groups of companies. We have invested in many successful projects and businesses in Afghanistan and Central Asia. We reinvest in our current businesses and now have substantial high? value assets in country. We are backed by a multi? million dollar capital fund insuring our international reach and financial ability to perform on large projects.

Core Advantages:

- Integrated full cycle solutions for complex environments
- Financially strong partner
- On the ground implementation
- Talented workforce, skilled team with over 3,000 team members
- Fast turnaround time on projects
- International management and quality standards
- Strategic partnerships with

international energy and power companies

- Large facilities and logistics networks
- Strong performance history and trusted partner for delivery excellence

Areas of Operations

- Fuels and LPG Management
- Petroleum Refining
- Logistics
- Supply Chain Management
- Construction Services

بانکداری از طریق پیام کتبی

غضنفر بانک
GHAZANFAR BANK

SMS Banking

طریقه استفاده:

- ◀ برای نشان دادن بیلاس حساب تان این پیام کتبی را (Bal) به شماره ۲۲۵۵ ارسال کنید
- ◀ برای آگاهی از سه معامله آخرتان در غضنفر بانک این پیام کتبی را (TRAN) به شماره ۲۲۵۵ ارسال کنید.

دفتر مرکزی:

۸۶۶ سرک عمومی شیرپور، کابل، افغانستان / صندوق پستی: ۵۵۹۸

mainbranch@ghazanfarbank.com ۰۷۹۸ ۷۸۶ ۷۸۶ ۰۷۹۷ ۸۶۰۰۳

Mission Statement

Insurance is one of the fastest growing financial sectors in Afghanistan, and we are very pleased to inform you that we at the **Insurance Group of Afghanistan (IGA)** are at hand to cater for all your insurance requirements.

IGA are a privately owned Insurance Company, headquartered in Kabul, and a subsidiary of the largest indigenous company in Afghanistan. Our parent company has global operations located in 10 countries around the world.

IGA are a risk bearing company with reinsurance facilities on a facultative and treaty basis in Lloyds of London and with "A" rated International reinsurers. **IGA** have full Underwriting authority for various classes of business and can offer tailor made and bespoke solutions to meet our client's needs.

We at **IGA** believe that our clients are our most important asset, and we will endeavour to provide all of our customers with a first class service, comprising swift and comprehensive rate that are fair and competitive, supported by a strong "after service" risk management, advisory and consultancy services, all of which we are confident will satisfy our customer base and ensure the future stability of their business. The **IGOAF** "Front Office" operations are supported by an experienced technical and administration network, with experienced claims personnel, endorsed by our reinsurers with capabilities to ensure that any claims and resultant hardship are looked after and managed in a prompt, expedient and caring manner. **IGA** has a management team with excess of 80 years experience in the market, comprising of professionals with Underwriting experience in the world's foremost market, Lloyds, the London market Insurance Companies and a marketing team comprising individuals with broking knowledge and marketing skill gleaned from a lifetime in the business. Our management expertise is supported by experienced Sub continent professionals and an elite team of Afghan Graduates, all of whom have been recruited from the local insurance industry, and all subject to intense, robust and rigorous training, which we deem pivotal in ensuring the rapid growth and development of the Insurance industry in Afghanistan.

We at **IGA** are "READY, WILLING, and ABLE" to assist with all of your enquiries and concerns, and please take time to review our web site detailed below, which we hope you will find both informative and constructive.

Insurance Group
of Afghanistan

Insurance Group of Afghanistan

Special Edition on 2013 Ghazni Festival

The Insurance Group of Afghanistan is a privately owned Afghan Insurer, with our initial goal being to service our Afghan clients and the International commercial community working within Afghanistan. We plan to retain as much risk and premium within the country as possible to facilitate economic growth and employ Afghan workers. To do so, we will retain profit and grow capital.

Products

We will consider all lines of Non-life commercial business which will include the following classes:

- Property All Risks including Natural Catastrophe and Business Interruption/Increased Cost of Working
- Political Violence
- Marine Cargo and Transit
- Construction All Risks, Erection All Risks, Plant and Equipment, Machinery Breakdown and all associated liabilities.
- Group Personal Accident
- Group Healthcare and Repatriation
- General Third Party Liability . Employers Liability and Products Liability
- Professional Lines including Professional Indemnity, Errors and Omissions and Directors and Officers Liability
- Bankers Blankets Bonds, Cashin Transitand associated lines
- Fleet Motor all classes including liability
- Fleet Aviation, General Aviation, refuelling and associated liabilities

The Insurance Group of Afghanistan offers a bespoke service to our clients with the additional help and capacity of Lloyd's, London and International markets.

- Performance Bond (Guarantee)
- Advance Payment Guarantee
- Payment Guarantee
- Shipping and Airway Guarantees (Letter of indemnity for missing bill of lading).

b. Import Products:

- Issuance of Letter of Credit
- Documentary Collections

c. Export Products

- Advising of Documentary Credits
- Outward Bills for Collection
- Negotiation of Documentary Credits
- Receivable Bills (Purchase and Discount)

Attractive Features of our Services:

- Fast Service
- Competitive Interest Rates
- Advocacy for Business Development
- Flexible Terms and Conditions
- Highly Professional Credit Team.

Your Growth is our aim.

Islamic Banking Window of Ghazanfar Bank

The key to your Business development

Islamic banking Window of Ghazanfar Bank, takes pride to be your business partner by offering a range of investment products and trade facilities in full conformity with Shari'ah principles. To ensure quick accessibility, we have extended our network to major commercial cities of Afghanistan.

1. Investment Facilities:

i. Musharakah

Based on Shari'ah principle, bank and client becomes partner in the business and sharing the earned profit based on agreed ratio and sharing the occurred loss to the extent of capital contribution

Features of Musharakah

- Tenure: one year
- Profit : mutual consent
- Loss: up to capital contribution

- Profit Payment: quarterly / monthly
- Repayment of principal amount at the end of contracted period

ii. Murabaha

Islamic banking window of Ghazanfar bank has the pride to provide its customers with flexible tenure of payment via contract of Murabaha. The bank purchases certain goods as required by customer and sell them to the customer on a cost plus profit basis.

1. Feature of Murabaha

- Tenure : 6 month to one year
- Subject matter: Shari'ah based
- Mode of profit payment: monthly / quarterly
- Repayment of principal amount at Monthly / Quarterly and at the end of contract period

2. Trade Finance

- Besides being your investment partner Islamic window of Ghazanfar Bank has the pride to assist you in local and International trade by means of Bank Guarantee

a. Bank Guarantee

Bank Guarantee is based on Kafalah principle and it would be issued for the following purposes:

- Bid Bond
- Performance Bond
- Advance payment Guarantee
- Shipping Guarantee

Attractive Features of our Services:

- Shariah Compliance
- Flexible terms and conditions
- Highly professional and dedicated Islamic team
- Competitive profit rate

Your progress is our success

E-Statement:

Your time is precious for Ghazanfar Bank. Experience the Ghazanfar Bank's E-Statement facility which reduces your time and cost of visiting the bank for your account statement. Ghazanfar Bank will send your account statement to your email address on weekly, monthly, quarterly, or yearly basis.

SMS Banking:

Checking your last three transactions or getting to know your balance is as easy as sending an SMS. Type **BAL** and send to **2255** for available balance. Type **TRAN** and send to **2255** for mini statement or last three transactions.

Safe Deposit Lockers:

Safe Deposit Locker facility is one of the subsidiary services provided by the Bank for keeping the valuables in the safe deposit locker. This provides safety to the valuable belongings of the customers against theft / burglary. Bank provides specially designed lockers kept at specially built strong rooms for keeping the valuables of the customers. The relationship between the Bank and Customer is that of lessor and lessee. Locker is operated under double locking system and can be opened with combination of two keys, one with the bank called "Master Key" and the other with the hirer called "Hirer's Key". The keys will be identified with an appropriate identification code / number.

SWIFT:

SWIFT (Society for Worldwide Interbank Financial Telecommunications) runs a worldwide network by which messages concerning financial transactions are exchanged among member banks and financial Institutions. Ghazanfar Bank as a member of SWIFT community provides the facility of safe and secure money transfers/ receives, send money from/ to any part of the world at nominal charges.

Western Union:

Sending and receiving money anywhere in the world has never been so easy. Now with Ghazanfar Bank's customer-oriented employees and Western Union facility, you are just seconds away from showing your care and concern to your dear ones by meeting their urgent money needs on different occasions.

an/ Credit:

At Ghazanfar Bank, we tailor our loan products and services to help meet and realize customers' business goals and potential. Our approach is based on a disciplined risk culture. We conduct our business with responsibility, integrity, efficiency, transparency, fairness and confidentiality. We adopt a prudent and intelligent approach to risk-taking that appropriately measures the granting of credit on a case-by-case basis.

Grow up with Ghazanfar Bank

Ghazanfar Bank is offering diverse range of Credit/Finance/Investment facility for the development of business in Afghanistan through its Conventional and Islamic Banking window. To ensure quick and quality services, we have established our branches networks in the major commercial cities of Afghanistan.

Our Facilities:**1. Loans and Advances:**

- a. Conventional Lending Products;
  - Corporate Lending (Term Loans and Overdraft Facility).
  - SME Lending (Term Loans and Overdraft Facility).
- b. Islamic Finance/Investment Products;
  - Corporate Financing (Musharakah and Murabaha).

2. Trade Finance

We take pride in helping you to manage the risks and complexity of international trade. We offer comprehensive solutions to facilitate your regional and international business activities.

Our customized international business solutions are;

- a. Bank Guarantees and Standby Letter of Credits
  - Bid Bond (Tender Guarantee)

Mudarabah Saving Account:

It is based on the principle of Mudarabah. Frequent cash deposit and withdrawal is allowed at any time. Profit if any, will be on daily balance and paid in monthly intervals or at six monthly intervals on minimum monthly products. Hibbah will be at the discretion of the bank. Bank facilitate customer with certain services of Swift, Mobile banking, E statements, etc.

Mudarabah Fixed Deposit Account:

Mudarabah Deposit is for a fixed time of six months and one year. It is based on the principles of Mudarabah and is strictly in conformity with Shari'ah. Customer is the investor (Rabb Ul Mall) and the Bank is Mudarib (Fund Manager). Bank is using fund of the customer in Halal project under Islamic mode of finance. The profit (if any) at maturity will be distributed among the customers and bank as pre-agreed ratio.

Conventional Banking Services:

Current Accounts:

These accounts are opened for liquidity and safety of funds and for meeting day to day expenses. Current accounts are opened and maintained primarily by business and commercial organizations.

Saving Account:

These accounts are opened for savings, liquidity and safety of funds and are convenient in making day to day expenses and also earning some interest income. These accounts inculcate the habit of thrift in account holders.

Fixed Deposit:

These accounts are opened for investing funds for fixed terms to earn higher interests. Usually deposit for a longer period of time earns higher Interest Rate. The account holders have option of getting periodic payment of interest at quarterly reinvesting the interest to be paid on maturity with the principal.

GB Special Deposit Scheme (Under Fixed Deposit)

FD MATURITY	3 MONTHS	6 MONTHS	12 MONTHS	24 MONTHS
MIN DEPOSIT	1000 USD	1000 USD	1000 USD	1000 USD
PROFIT RATE	5.5%	6.5%	7.5 %	8.5%
PROFIT	Monthly	Monthly	Monthly	Monthly
DISTRIBUTION Penalty Before Maturity	100% DEDUCTION-NO PROFIT GIVEN	3 MONTHS RATE APPLIED	6 MONTHS RATE APPLIED	12 MONTHS RATE APPLIED

GB GOLD Special Deposit Scheme (Under Fixed Deposit)

FD MATURITY	3 MONTHS	6 MONTHS	12 MONTHS	24 MONTHS
MIN DEPOSIT	25000 USD	25000 USD	25000 USD	25000 USD
PROFIT RATE	6%	7%	8%	9%
PROFIT	Monthly	Monthly	Monthly	Monthly
DISTRIBUTION Penalty Before Maturity	100% DEDUCTION-NO PROFIT GIVEN	3 MONTHS RATE APPLIED	6 MONTHS RATE APPLIED	12 MONTHS RATE APPLIED

Other Attractive Services:

Internet Banking:

Banking could not have been more convenient. Just log in with your user ID and password and make banking a hassle-free routine by checking your account statement from your office or home. The customer can also take out a print of account statement.

Ghazanfar Bank

Ghazanfar Bank incorporated on 1st March, 2009 after successfully securing commercial bank license from Central Bank of Afghanistan by a leading business house of Afghanistan. Bank which has its registered office in Kabul is currently growing with its spread across other provinces. We offer a wide range of banking and financial services designed to offer solutions that meet financial needs of its customers. Our services are uniquely tailored to suit all business financial needs from sole proprietors, partnerships to large corporations. In addition, we provide financing to businesses operating in key sectors of the economy, focusing on providing solutions that will stimulate economic activities.

Islamic Banking Deposit Schemes:

- AL - Wadiah Current Accounts
- Mudarabah Saving Accounts with option of distribution banks quarterly.
- Mudarabah Deposit Accounts with option of profits on maturity.

Conventional Banking Services:

- Current Accounts
- Saving Accounts
- Fixed Deposit or Term Deposit Accounts
- GBS/GBGS

Other Attractive Services:

- Internet Banking
- E-Statement
- SMS Banking
- Safe Deposit Lockers

- SWIFT
- Loan/Credit
- Western Union
- ATM (Opening shortly)
- Mobile Banking

Islamic Banking Deposit Schemes:

AL - Wadiah Current Account:

AL-Wadiah Current Account operates according to Shariah principles. It provides a safe and guaranteed banking facility whereby customer's deposit is payable on demand. The Wadiah agreement is based on the contract Al-Wadiah Yad-Damanah (Guarantee) between the depositor and the entrusted party, which is Ghazanfar Bank Islamic Banking Window, as trustee.